

KONEV

KOnference NEformálního Vzdělávání

Česká národní agentura Mládež

GŘ pro vzdělávání a kulturu

Program „Mládež v akci“

KOnference NEformálního Vzdělávání

Česká národní agentura Mládež

OBSAH

Úvod	3	Hodnocení účastníků konference	38
Česká národní agentura Mládež (ČNA)	4	Přílohy:	42
Neformální vzdělávání	4	Slovníček pojmů – Uznávání neformálního a informálního učení v oblasti práce s mládeží	42
Co je neformální vzdělávání?	4	Usnesení Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě o uznávání významu neformálního a informálního učení v oblasti evropské mládeže	49
Jak vypadá neformální vzdělávání v praxi?	5	Závěry Rady a zástupců vlád členských států v rámci Rady o společných evropských principech pro identifikaci a validaci neformálního a informálního učení	53
Konference	7	Dokument Evropského fóra mládeže o mládežnických organizacích jako neformálních vzdělavatelích – uznávání naší role	58
Program konference	8	Dokument Evropského fóra mládeže o uznávání neformálního vzdělávání: Potvrzování reálných kompetencí mladých lidí ve vzdělanostní společnosti.	62
Profily přednášejících a školitelů	10	Cesty k ověřování a uznávání vzdělání, odborné přípravy a učení v oblasti mládeže	65
Príspevky úvodního bloku	13	Na cestě k uznávání neformálního vzdělávání	70
Důvody k uspořádání konference o neformálním vzdělávání	13	Pas mládeže – praktický nástroj uznávání neformálního vzdělávání	73
Neformální vzdělávání v České republice	15	Některé další odkazy týkající se neformálního vzdělávání	74
Program Mládež v akci a jeho role v neformálním vzdělávání	18		
Workshopy	19		
1. ENTER	19		
2. FLIPCHART V LESE.	21		
3. INvaze	23		
4. HOW-2.	25		
5. KlasA	27		
6. MARATON	29		
7. KDO SI HRAJE, NEZLOBÍ – ale víme, co se přitom naučí?	32		
8. MOZAIKA aneb ochutnávka projektů s prvky neformálního vzdělávání	35		
MYOUsic over barriers	35		
Svěžíma očima 2007	36		
Dobrovolná služba v nestátní neziskové organizaci Člověk v tísni	37		
TC Give action – Take attraction	37		

ÚVOD

Brožura, kterou držíte v ruce, je výsledkem jednodenní Konference neformálního vzdělávání, kterou 6. června 2007 pořádala Česká národní agentura Mládež (ČNA). Konala se v historických prostorách Břevnovského kláštera v Praze v rámci Evropského týdne mládeže, který se uskutečnil ve všech členských zemích EU 3.–10. června 2007. Cílem této brožury je shrnout příspěvky účastníků konference, zaznamenat zajímavé momenty z workshopů a uveřejnit základní dokumenty Rady Evropy a Evropské komise týkající se témat neformálního vzdělávání. Brožura by se měla stát inspirací pro všechny, kteří se s neformálním vzděláváním setkávají a kteří s ním chtějí v budoucnosti pracovat v oblasti osobního či profesního rozvoje.

ČESKÁ NÁRODNÍ AGENTURA MLÁDEŽ (ČNA)

Konferenci uspořádala ČNA Mládež, jeden z hlavních propagátorů a realizátorů konceptu neformálního vzdělávání v České republice, tak jak jej chápou přední evropské instituce. ČNA administruje největší program neformálního vzdělávání Evropské komise s názvem Mládež v akci. Díky tomuto programu mohou mladí lidé či pracovníci s mládeží uskutečnit mnoho zajímavých mezinárodních projektů, které umožňují vyzkoušet si neformální vzdělávání přímo v praxi. Prostřednictvím konzultační a vzdělávací činnosti agentury Mládež se mohou žadatelé na realizaci svých projektů velmi dobře připravit, například účastí na školeních či seminářích, v nichž se kromě vybraného tématu setkají také s metodami neformálního vzdělávání. Více informací o programu Mládež v akci najdete na: www.mladezvakci.cz.

NEFORMÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Neformální vzdělávání je v poslední době poměrně často zmiňované téma. Kdybyste však hledali jednu všeobecně přijímanou a všemi akceptovanou definici, hledali byste marně. V následujícím textu jsme proto vycházeli z článku Jolany Dočkalové, který vyšel v dubnovém čísle bulletinu Eurokompas. Celý článek najdete na: <http://www.eurodesk.cz>.

Co je neformální vzdělávání?

(Mgr. Jolana Dočkalová)

Možná že jste se již dříve setkali s pojmy formální a neformální vzdělávání v různých souvislostech a všimli jste si, že jejich užívání je velmi moderní, ale jejich výklad není vždy stejný. Proč? Toto dělení vzdělávání je relativně nový a stále se vyvíjející koncept, který se setkává v různých zemích Evropy s více či méně vřelým přijetím. Dalším důvodem nejednotného chápání v České republice může být i problematika překladatelská. Jako v mnoha jiných oborech i zde se potýkáme s problémem doslovného překladu terminologie z angličtiny (non-formal, in-formal, formal education), pro kterou čeština těžko hledá odpovídající ekvivalenty.

Na první pohled není na výkladech termínů nic složitého, zvláště když pracujeme pouze s pojmy neformální a formální vzdělávání. Jasná negace slova formální nám asociuje vše, co nějak z formy vybočuje. Protože formální vzdělávání míváme spojené se školou, která má stanovená pravidla i obsah povinné výuky, pod neformálním vzděláváním si často představíme paletu vzdělávacích aktivit, které se realizují mimo školu, v našem volném čase. Proto se v českém kontextu občas vyskytuje zjednodušující názor, že neformální vzdělávání je v podstatě synonymem mimoškolní výchovy či zájmového vzdělávání.

Podle pojetí Evropské komise i Rady Evropy se vzdělávací systém skládá ze tří navzájem propojených složek – z formálního, neformálního a informálního vzdělávání (definice převzaty z manuálu Kompas), kde se:

Formální vzdělávání se vztahuje ke strukturovanému vzdělávacímu systému, který zahrnuje všechny školy od základních až po univerzity, včetně specializovaných programů odborného a profesního výcviku.

Neformální vzdělávání se vztahuje ke všem plánovaným programům osobního a sociálního vzdělávání mladých lidí určených k rozvíjení celé řady dovedností a kompetencí mimo rámec formálního vzdělávacího kurikula.

Informální vzdělávání se vztahuje k průběhu celého života, v němž si každý jednotlivec osvojuje určité postoje, hodnoty, dovednosti a znalosti pod vlivem různých vzdělávacích zdrojů ve svém okolí i z každodenní zkušenosti (z domova, ze sousedství, z knihovny, z médií, ze zkušeností nabytých při práci, při hře apod.)

Evropské instituce nemají zájem vyvolávat mezi formálním, neformálním a informálním vzděláváním konkurenci nebo napětí. Záměrem je, aby se jednotlivé vzdělávací elementy vzájemně inspirovaly a doplňovaly a dohromady tvořily životaschopný a rozvíjející se **proces celoživotního učení**, který bude motivovat k osobnímu i profesnímu rozvoji každého z nás.

Jak vypadá neformální vzdělávání v praxi?

Neformální vzdělávání má několik charakteristických rysů, podle kterých jej lze snadno rozpoznat:

V první řadě je **dobrovolné** a je založeno na partnerství mezi vedoucím vzdělávacího procesu a jeho účastníky. Koncept neformálního vzdělávání klade důraz jak na individuální, tak na skupinové učení, proto **sdílení zkušeností** ve skupině, která často bývá mezigenerační, má podstatný význam. Pro proces učení je důležitá **naše vlastní mo-**

tivace a ochota zapojit se do interaktivních cvičení, v nichž máme možnost rozvíjet své dovednosti a sociální kompetence. Dalším charakteristickým rysem je **flexibilita**: Konkrétní aktivity lze adaptovat na aktuální potřeby účastníků a také na prostředí, ve kterém se konají. **Cíle** vzdělávacího procesu i program jsou vždy naplánovány, avšak metody, jak daných cílů dosáhnout, jsou velmi pestré a variabilní. **Právo na chyby** a učení se z nich, například reflexí nebo rozbořením dané situace, je také charakteristickým rysem neformálního vzdělávání. Není nutné, aby na konci vzdělávacího procesu byl test a účast byla stvrzena diplomem, ačkoli uznávání výsledků neformálního vzdělávání a jeho certifikace je v současnosti žhavé téma a diplomy či osvědčení se objevují stále častěji. Velkou ambicí neformálního vzdělávání je, aby bylo **přístupno všem** bez ohledu na sociální postavení ve společnosti, na absolvovanou praxi či dosažené vzdělání v rámci formálního vzdělávacího systému.

Neformální vzdělávání se tedy vztahuje ke všem plánovaným programům osobního a sociálního vzdělávání každého z nás a je určeno k rozvíjení celé řady dovedností a kompetencí mimo rámec formálního vzdělávacího kurikula.

Zde jsou shrnuty charakteristické rysy neformálního vzdělávání:

→ dobrovolné → přístupné každému (v ideálním případě) → organizovaný proces se vzdělávacími cíli → zaměřené na ty, kdo se učí, a s jejich aktivní účastí → zaměřené na osvojování dovedností pro život a přípravu na aktivní občanství → založené na tom, že zahrnuje jak individuální, tak skupinové učení s kolektivním přístupem → celostní a zaměřené na průběh procesu učení → založené na zkušenosti a činnosti, vychází z potřeb účastníků.

(inspirováno manuálem Kompas 2006)

Definice neformálního vzdělávání tedy může být formulována takto:

„Neformální učení je záměrné, ale dobrovolné učení, které se realizuje v řadě rozmanitých prostředí a situací, v nichž vyučování, odborná příprava a učení nemusejí být nutně jedinou či hlavní oblastí činnosti. Tato prostředí – či situace – mohou být dočasná nebo se mohou střídát a příslušné činnosti či kurzy mohou vést profesionální facilitátoři učení (například mládežnickí instruktoři) i dobrovolníci (například vedoucí skupin mládeže). Aktivity a kurzy jsou naplánované, ale zřídka strukturované jako tradiční vyučovací hodiny nebo předměty.“

(Lynne Chrisholm, Mosty k uznávání 2005)

KONFERENCE

Konference byla zaměřena na neformální vzdělávání z perspektivy vzdělávacího programu EU Mládež v akci. Jejím hlavním záměrem bylo přiblížit všem zájemcům o danou problematiku neformální vzdělávání jako živý a stále se vyvíjející koncept, který je nedílnou součástí procesu celoživotního učení, jeho současnou situací u nás i v Evropě, metodologii i způsoby aplikace do praxe. Konference byla určena převážně zkušeným žadatelům programů Mládež a Mládež v akci, pracovníkům s mládeží, pedagogickým pracovníkům i odborné veřejnosti se zájmem o problematiku neformálního a informálního učení.

Předběžná registrace zájemců o konferenci ukázala, že je o téma neformálního vzdělávání velký zájem, nakonec se na konferenci sešlo téměř 100 účastníků, hostů, školitelů a zaměstnanců ČNA Mládež. Mezi hosty byli také zástupci Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy ČR a Evropské komise.

Konferenci zahájila paní náměstkyně Ing. Eva Bartoňová. Po úvodu následoval blok prezentací, kde mimo jiné vystoupil i Manfred von Hebel, zástupce Evropské komise a expert na neformální vzdělávání v EU. Hlavní částí konference byly dopolední a odpolední interaktivní workshopy vedené zkušenými školiteli, kteří používali metody neformálního vzdělávání.

PROGRAM KONFERENCE

KONFERENCE NEFORMÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ 6. června 2007

v Břevnovském klášteře v Praze

(Konferenci moderovala Martina Janská)

10:00 – 11:00 Zahájení konference

Ing. Eva Bartoňová – náměstkyně ministryně školství

Důvody k uspořádání konference o neformálním vzdělávání

Mgr. Josef Boček – vedoucí České národní agentury Mládež

Neformální vzdělávání v České republice

Mgr. Irena Obrusníková – Zástupkyně ředitele NIDM

Program Mládež v akci a jeho role v neformálním vzdělávání

Manfred von Hebel – expert Evropské komise na neformální vzdělávání

Kvalita a principy neformálního vzdělávání

Mgr. Tibor Škrabský – školitel neformálního vzdělávání

11:00 – 11:15 Přestávka

11:15 – 12:45 Paralelní workshopy na tato témata:

- KlasA – Principy a kvalita neformálního vzdělávání
Mgr. Tibor Škrabský
- Flipchart v lese – Různé přístupy k neformálnímu vzdělávání
Monika Novosádová
- MARATON – Uznávání neformálního vzdělávání jako běhu na dlouhou trať
Mgr. Jan Látal
- KDO SI HRAJE, NEZLOBÍ – ale víme, co se přitom naučí?
Neformální vzdělávání versus hra
Mgr. Dita Palaščíková

12:45 – 14:00 Polední přestávka

14:00 – 15:30 Paralelní workshopy na tato témata:

- MOZAIKA aneb ochutnávka projektů s prvky neformálního vzdělávání – Neformální vzdělávání v projektech programu Mládež, Mládež v akci a ve vzdělávacích aktivitách ČNA Mládež
Mgr. Olga Lyžbická
- ENTER – Význam a možnosti využití informačních sítí a nových médií ve vzdělávání mládeže
Mgr. Jan Láta, Ing. Lucie Jarolímková
- INvaze – dostupnost neformálního vzdělávání pro všechny
Monika Novosádová
- HOW-2 – Metody neformálního vzdělávání a zdroje
Mgr. Tibor Škrabský

15:30 – 16:00 Přestávka

16:00 – 17:00 Shrnutí

- Zajímavosti z workshopů; možnosti a výzvy neformálního vzdělávání do budoucnosti
Všichni školitelé

17:00 – 17:30 Prostor pro informální setkání a diskusi

PROFILY PŘEDNÁŠEJÍCÍCH A ŠKOLITELŮ

Mgr. Josef Boček

Vystudoval Pedagogickou fakultu UK (německý jazyk a dějepis) a po létech učňovských (Historický ústav AV ČR) a vandrovních (studijní pobyty v SRN a USA) zakotvil v roce 2004 v České národní agentuře Mládež, kterou od května 2006 řídí.

Manfred von Hebel

Pedagogický pracovník, od roku 2005 národní expert na mládežnickou politiku na Generálním ředitelství pro vzdělávání a kulturu Evropské komise, 2001–2005 ředitel sítě NNO v oblasti práce s mládeží s omezenými příležitostmi v Dolním Sasku, Německo.

Ing. Lucie Jarolímková

Vystudovala Jihočeskou univerzitu a od roku 2004 pracuje jako koordinátorka evropské informační sítě Eurodesk. V současné době je zástupkyní vedoucího České národní agentury Mládež, kde má na starosti propagaci programu Mládež v akci a ediční činnost.

Mgr. Jan Látal

Absolvoval sportovní gymnázium, nedokončil matematiku, ale dokončil pedagogiku na univerzitě. V sektoru práce s mládeží asi od roku 2000, v mezinárodních projektech o něco později, v oblasti školení přibližně tři roky. Člen dvou hudebních souborů.

Mgr. Olga Lyžbická

Vystudovala hydrobiologii a pracovala v Informačním centru pro mládež, kde pracovala i jako mentorka EDS. V ČNA Mládež působí od roku 2003, má na starosti mezinárodní výměnné pobyty. Přestože její práce spočívá především v administraci mezinárodních výměn, považuje za důležité realizovat školení pro žadatele, a zvyšovat tak kvalitu projektů. Školitelské dovednosti získala v národním školení pro školitele zakončené v roce 2005.

Monika Novosádová

Pracuje jako školitelka a facilitátorka neformálních vzdělávacích aktivit od roku 1998. Působila jako generální tajemnice Mezinárodních mladých přátel přírody (IYNF), pět let členka poradního výboru pro mládež Rady Evropy a v současné době členka vedení Evropského fóra mládeže. Kromě přímých školicích a vzdělávacích aktivit publikovala několik článků o tématech spojených s neformálním vzděláváním a podílela se na tvorbě publikace o atraktivní práci s mládeží.

Mgr. Irena Obrusníková

Absolventka Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, obor český jazyk – občanská výchova. Zástupce ředitele pro odbornou činnost v Národním institutu dětí a mládeže MŠMT. V letech 1985–1988 vychovatelka v dětském domově v Opavě; od roku 1990 do poloviny roku 2005 učitelka na ZŠ v Kravařích, poté pracovala ve Výzkumném ústavu pedagogickém v Praze. Členka expertní skupiny Evropské komise pro uznávání neformálního vzdělávání – vývoj specifických mládežnických prvků v Europassu, odborné pracovní skupiny organizované NIDM k uznávání neformálního vzdělávání v ČR. Lektorská, metodická a projektová činnost v oblasti komunikace.

Mgr. Dita Palašćáková

Na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci vystudovala obor andragogika v profilaci na sociální práci. V letech 2000–2001 se zúčastnila dlouhodobého mezinárodního školení neformálního vzdělávání Training of trainers for European Youth Projects, na něž v roce 2006 navázala dvoufázovým školením Training for the YOUTH Trainers on cooperation with the EECA Region. V současnosti působí jako externí školitelka ČNA Mládež.

Mgr. Tibor Škrabský

Pracuje jako školitel, zaměřuje se především na interkulturní učení a školení školitelů neformálního vzdělávání. Působí také jako konzultant pro Národní agentury v oblasti řízení financí a hodnocení a spolupodílí se na tvorbě státní koncepce pro mládež na Slovensku. Problematice Evropské unie, neformálního vzdělávání a mládežnické politiky se věnuje od roku 1995, kdy začal pracovat ve slovenské Národní agentuře programu Mládež; zde působil do roku 2004 jako její vedoucí.

PŘÍSPĚVKY ÚVODNÍHO BLOKU

Důvody k uspořádání konference o neformálním vzdělávání

(Mgr. Josef Boček)

Vážené dámy, vážení pánové,

vítám Vás na konferenci, která si do svého programu vepsala téma neformálního vzdělávání. Smyslem mého krátkého úvodního vstupu je objasnit, proč jsme se do organizování takové konference vůbec pouštěli.

Úplně na začátek bych se chtěl zastavit u otázky, kterou jste si možná také položili, když jste poprvé uviděli pozvánku na dnešní akci. Není to tak trochu protimluv mluvit o „konferenci neformálního vzdělávání“? Dá se vůbec tak různorodé a široké téma, jakým neformální vzdělávání bezesporu je, smysluplně uchopit během jednoho dne, a navíc prostřednictvím „žánru“ konference, který tradičně mívá s neformálností dost málo společného?

My jsme po dlouhém zvažování dospěli k závěru, že ano, ale určitě ne bez výhrad a omezení. Předně se nechceme věnovat neformálnímu vzdělávání v celé jeho šíři a komplexnosti. Zaměříme se pouze na jeho některé stránky nebo, chcete-li, na určité pojetí, které vzniklo a vyvíjí se v rámci programu EU Mládež, respektive Mládež v akci.

To znamená, že nemáme ambici nějaké „národní“, či dokonce mezinárodní konference o neformálním vzdělávání (přestože tu máme účastníky ze zahraničí). Naše zkušenosti a čas, který máme k dispozici, nám dovolí soustředit se pouze na základní rysy určitého konceptu neformálního vzdělávání, který vykrystalizoval během programu Mládež, a my doufáme, že se bude nadále zdárně vyvíjet v nástupnickém programu Mládež v akci. Dále se pokusíme zasadit tyto základní rysy do českého kontextu. Abych použil název jednoho z dnešních workshopů, půjde o jakousi mozaiku. Mozaiku, ve které spousta kamínek chybí a některé jsou jen tak položené na okraji a čekají, až je někdo z účastníků umístí. Doufáme, že celek, navzdory této nedokončenosti, nakonec ukáže zřetelný obraz viditelný všem, kteří se na jeho vytváření podíleli.

Abych se ještě vrátil ke zmíněnému protimluvu mezi „konferencí“ a „neformálním vzděláváním“. Věříme, že nejde o nesmiřitelné protiklady, že i konference může být interaktivní, přístupná každému a zaměřená na ty, kdo na ni v dobré víře přišli. Proto

jsme se rozhodli omezit plenární část na nezbytné minimum. Na začátku se seznámíme se základními východisky tématu, na konci pak shrneme důležité nebo zajímavé body, ke kterým společně dospějeme.

Páteří a tělem dnešní akce budou workshopy, tvůrčí dílny, kde se bude moci každý zapojit tak, jak mu to vyhovuje, a odnést si to, co považuje pro sebe za nejdůležitější a nejužitečnější.

A teď už zpátky k otázce, jak vlastně souvisí neformální vzdělávání a program Mládež v akci. Neformální vzdělávání se v programu odráží v podstatě na dvou základních rovinách: Na rovině proklamativní – tím myslím zdůraznění neformálního vzdělávání v základních dokumentech vztahujících se k programu – a na rovině praktické, tj. jak se neformální vzdělávání uplatňuje v projektech a aktivitách podporovaných programem.

Začnu tím prvním, tedy jak se neformální vzdělávání odráží v základních dokumentech o programu.

Neformální vzdělávání je hned několikrát zmíněno v legislativním usnesení Evropského parlamentu a Rady č. 1719/2006, kterým se zavádí program Mládež v akci. V článku 2 je mezi cíli rozvíjejícími aktivní a evropské občanství uvedeno: „podporovat příležitosti pro neformální vzdělávání a informální učení.“ Dalším kontextem, v němž je neformální vzdělávání zmíněno, je jeho uznávání. Článek 8 (Provádění) vyzývá členské státy, aby přijaly „vhodná opatření k podpoře uznání neformálního a informálního vzdělání mladých lidí, například vydáváním dokladů nebo osvědčení, s přihlédnutím k vnitrostátní situaci“. Konečně se zde vyzdvihuje význam neformálního vzdělávání výslovně v Evropské dobrovolné službě a v Systémech na podporu mládeže.

Neformální vzdělávání se zdůrazňuje také v Průvodci programem, který slouží jako závazný „návod k použití“. Napočítal jsem zde více než padesát výskytů v různých kontextech. Neformální vzdělávání a jeho uznávání je zde například zařazeno mezi nejdůležitější – Podstatné znaky programu, a to na prvních dvou místech.

Hned v úvodu této kapitoly se píše: „Program Mládež v akci poskytuje mladým lidem příležitosti k získání dovedností a schopností. Je proto klíčovým nástrojem neformálního a informálního vzdělávání v evropském rozměru.“ Oceňuje se zde zvláště význam neformálního vzdělávání v procesu celoživotního učení a pro začleňování mladých lidí do společnosti. Dále je zdůrazněna komplementarita s formálními vzdělávacími systémy a přístupnost pro všechny mladé lidi, včetně mládeže s omezenými příležitostmi.

Tím se dostávám od proklamace k praxi. Základním dokumentem, se kterým se nutně

setká každý uchazeč o podporu, je projektová žádost. A právě její část 5, konkrétně rubrika Program a metody práce, nabízí prostor pro zachycení neformálně vzdělávacího charakteru projektu. Tato rubrika tak poskytuje klíčové informace pro hodnocení projektů a významně ovlivňuje šanci na přiznání podpory.

Na konci tohoto exkurzu od proklamace k praxi stojí jednak konkrétní projekty, realizované s podporou programu, jednak školicí aktivity, organizované přímo ČNA Mládež. Několik příkladů kvalitních projektů využívajících principy a metody neformálního vzdělávání prezentuje workshop Mozaika, další lze nalézt například na našich webových stránkách www.mladezvakci.cz. Jestli se nám daří uplatňovat neformální vzdělávání také v našich podpůrných aktivitách, jejichž příkladem je tato konference, to už budete muset posoudit sami.

Děkuji Vám za pozornost.

Neformální vzdělávání v České republice

(Mgr. Irena Obrusníková)

Milí účastníci tohoto setkání, vážení hosté,

dovolte mi, abych vás přivítala na Konferenci neformálního vzdělávání jménem svým i jménem Národního institutu dětí a mládeže, jehož nedílnou součástí je také Česká národní agentura Mládež.

Neformální vzdělávání je v současnosti velmi frekventovaným pojmem, a to zdaleka nejen mezi mládeží. Skloňují jej zaměstnavatelé, vzdělavatelé, politici na všech úrovních nejčastěji v souvislosti s dalším moderním spojením – celoživotním vzděláváním. Ptáte se proč?

Zkusme si tedy definovat neformální vzdělávání jako proces rozvíjení znalostí, schopností a dovedností, které vedou k získávání klíčových kompetencí na základě: → vnitřní motivace → dobrovolnosti → rovných příležitostí → aktivního prožitku v procesu učení → zkušenosti a činnosti → naplňování potřeb → interaktivity → partnerství mezi vzdělávajícím a vzděláným → angažovanosti účastníků → rozmanitosti forem, metod a prostředí → praxe a zapojení do občanské společnosti.

Prvním hybatelem neformálního vzdělávání je tedy vlastní „chtění“... A to je to, proč neformální vzdělávání mnohdy dosahuje větších vzdělávacích výsledků než vzdělávání formální. Proto v současných vzdělávacích programech škol dochází ke změnám a tvorbě takzvaných školních vzdělávacích programů, které jsou v mnohém obo-

haceny právě o prvky neformálního vzdělávání. Otvírá se tak velká šance vzájemně provázat formální a neformální vzdělávání rozvojem klíčových kompetencí v rámci celoživotního vzdělávání.

Nepopírám, že aktivní, kreativní a motivovaný člověk, který „chce“ a celoživotně prochází osobnostním, sociálním a odborným vzděláváním, odpovídá potřebám moderní společnosti a zaměstnavatelů.

Neformální vzdělávání se tak dostává do nové role a jeho význam roste. Hledáme možnosti, jak zúročit vklad neformálního vzdělávání a uznat výsledky tohoto vzdělávání v rámci zaměstnavatelů pomocí Národního systému kvalifikací, Europassu, Youthpassu, vzdělavatelů, tedy vysokých či středních škol. Neformální vzdělávání není zaměřeno na získávání diplomů či osvědčení, ale přesto dnes nabízí možnost, jak získat bez dlouhodobého studia v kamenné škole dílčí kvalifikaci díky své aktivitě ve volném čase.

Školská zařízení pro zájmové vzdělávání (Statistika 2006–2007)

	Celkový počet	Počet žáků v pravidelné činnosti
střediska volného času	297	220 340
školní družiny	3 992	221 827
školní kluby	447	24 443
celkem	4 736	

Nestátní neziskové organizace Statistika 03/2007

	Celkový počet	Počet žáků v pravidelné činnosti
občanská sdružení	59 222	220 340
církevní právnické osoby	4 429	221 827
obecně prospěšné společnosti	447	24 443
celkem	4 736	

Jaké je spektrum aktérů neformálního vzdělávání v České republice? Z celkového počtu NNO je 1 978 pracujících s dětmi a mládeží. Celkem tedy pracuje s dětmi a mládeží v ČR 6 704 zařízení a organizací.

Počet dětí a mládeže v ČR (údaje z r. 2005):

10 220 577 obyvatel celkem

děti a mládeže od 6 do 15 let 1 062 776

od 6 do 18 let 1 453 127

od 6 do 26 let 2 608 743 *(více než dvojnásobek obyvatel hl. města Prahy)*

Nestátní neziskové organizace působí v mnoha oblastech občanského života, často svou činností doplňují či nahrazují státní instituce.

Oblasti působení neziskových organizací: → kultura, ochrana památek, umění → výzkum a vzdělávání → zdravotní péče a sociální služby → ochrana životního prostředí, ekologická výchova → ochrana lidských práv → rovné příležitosti → komunitní rozvoj → práce s dětmi a mládeží → rekreace, sport, tělovýchova → ostatní (např. podpora neziskového sektoru, jeho PR, informační služby, podpora dárcovství a dobrovolnictví).

Důležité je uvědomit si, že Česká republika má díky NNO velmi dlouhou tradici v oblasti neformálního vzdělávání. Vždyť Klub českých turistů vznikl v roce 1888, první Vsesokolský slet na Střeleckém ostrově se konal roku 1882, v roce 1914 byl založen první samostatný spolek Junák – Český skaut. Historií a vývojem NNO a v Evropě ojedinělou, specificky zaměřenou činností školských zařízení pro zájmové vzdělávání, které financuje MŠMT, předstihujeme v oblasti neformálního vzdělávání ostatní evropské země. Pokud však jde o jeho uznávání, máme v mezinárodním měřítku určité rezervy.

Využijme tedy i tohoto setkání, práce a diskusí v pracovních skupinách k tomu, aby se neformální vzdělávání stalo v České republice uznávanou a na základě již zmiňovaných skutečností také platnou součástí celoživotního vzdělávání. Pojmenujme to, co pro nás neformální vzdělávání znamená, čím nás rozvíjí a k jakým dovednostem a odbornostem vede.

Program Mládež v akci a jeho role v neformálním vzdělávání

(Manfred von Hebel)

V simultánně tlumočeném příspěvku nás Manfred von Hebel seznámil se vzdělávací strategií, která od zveřejnění Lisabonské strategie vyvinula již několik zajímavých iniciativ. Komise definovala pojem celoživotního vzdělávání, začala pracovat na sjednocení kvalifikačních a hodnotících principů v oblasti vzdělávání a dohodla se na verzi důležitého dokumentu, kterým je Evropský kvalifikační rámec. Ten vychází zejména z Bílé knihy, usilující definovat vzdělávací koncepty, potřebné dovednosti, kvalitativní standardy a komplementovat formální vzdělávání a školení.

Do roku 2010 by se měly členské státy pokusit zavést některá z navržených opatření na uznávání neformálního a informálního vzdělávání, například Pas mládeže (sloužící k definici nabytých kompetencí v rámci programu Mládež v akci) nebo Europass (napomáhající identifikovat a uznat schopnosti a kompetence získané mladými lidmi v rámci neformálního a informálního učení). V souvislosti s Pasem mládeže zmínil Manfred von Hebel definici osmi základních klíčových kompetencí, které jsou závazné i pro celoživotní vzdělávání uznávané Komisí.

Jsou to: → komunikace v mateřském jazyce → komunikace v cizím jazyce → matematická schopnost a základní schopnosti v oblasti vědy a technologií → schopnost práce s digitálními technologiemi → schopnost učit se → smysl pro mezilidské a mezikulturní vztahy, sociální a občanské schopnosti → podnikatelské schopnosti → kulturní povědomí.

Pro budoucí uznávání neformálního a informálního vzdělávání je nezbytné vzájemné prostoupení Europassu a Pasu mládeže tak, aby se Pas mládeže stal jednoduše součástí Europassu.

WORKSHOPY

1. Enter

Význam a možnosti využití informačních sítí a nových médií ve vzdělávání mládeže

(Školitel: Mgr. Jan Láta, Ing. Lucie Jarolímková)

Cíle workshopu:

Seznámit účastníky s existujícími sítěmi a portály pro mládež. → Zamyslet se nad významem informačních sítí a komunitních portálů a nových technologií pro mobilitu a vzdělávání mládeže.

Obsah:

Workshop ENTER měl dvě hlavní části. V první byly účastníkům představeny hlavní nástroje Evropské komise, zajišťující mobilitu mládeže a komunikaci aktérů vzdělávacích projektů Generálního ředitelství Vzdělávání a kultura. Lucie Jarolímková seznámila účastníky s funkcí a hlavními částmi obsahu webů *euodesk.cz*, *euodesk.eu*, *infopromladez.cz* a poté i s intranetem informační sítě Eurodesk, ke kterému má přístup více než tisíc regionálních partnerů Eurodesku z 29 evropských zemí.

V druhé části se účastníci věnovali obecnějším otázkám využití médií, především internetu, ve vzdělávání. Byli nejdříve rozděleni do čtyř skupin, jejichž členové se měli zamyslet nad jedním aspektem webových stránek ke kampani propagující třídění odpadu na základních a středních školách. Skupiny se věnovaly následujícím oblastem: grafika, obsah, struktura a propagace webu. Při prezentování výstupů a v následných diskusích účastníci často naráželi na zajímavé otázky pro všechny, kteří se zabývají vytvářením webů pro mládež se vzdělávacími aspekty nebo kteří pracují s médii pro mládež obecně. Z výrazných bodů diskuse zmiňme: atraktivita vs. vzdělávací rovina; rozsah interaktivity a moderace webu uživatelem; statické vs. dynamické stránky; množství obsahu na homepage.

Poté si účastníci prohlédli některé weby vztahující se k tématu nebo obsahující zajímavé prvky v grafice, obsahu či kombinaci obojího. V závěrečné části diskutovali o dalších mediálních projektech (dětská televize, studentské rádio, školní časopisy, odborná vzdělávací periodika, časopisy podpořené z fondů EU, určené ke vzdělávání). Na úplný závěr účastníci porovnali dva základní přístupy při práci s médii: První,

kdy je důležitý výstup a technika (především u školních časopisů nebo odborných workshopů), a druhý, spíše projektový, kdy je důležité zapojit mládež, komunikovat a spolupracovat (Mezinárodní výměny mládeže nebo Iniciativy mládeže, které pracují s médii jako prostředkem vzdělávání bez větších ambicí v oblasti kvality výstupu).

Weby navštívené během workshopu ENTER a příklady vzdělávacích a komunitních webů:

Webové portály ČNA a Evropské komise:

<http://europa.eu/youth/>, <http://www.eurodesk.cz/>, <http://www.eurodesk.eu>

Infocentra, vzdělávací portály:

<http://www.najdicesu.cz/>, <http://www.ahoj.info/>, <http://www.icm.cz>

Komunitní portály uzavřené pro neregistrované uživatele:

<http://www.nyx.cz/>, <http://www.cyberspace.cz/>

Komunitní portály otevřené i neregistrovaným uživatelům:

<http://www.lopuch.cz/>, <http://www.mageo.cz/>

Média podpořená z programu Mládež (přímo nebo prostřednictvím jiných projektů):

*<http://www.radioicm.cz/>, <http://www.gymnazion.info/>, <http://carbusters.org/>,
<http://yee.ecn.cz/>, <http://www.clovekvtisni.cz>*

Podpůrné projekty a weby:

<http://evs.ecn.cz/>, <http://www.4evs.net/>, <http://www.youthnetworks.eu>

NNO portály, rozcestníky:

<http://www.ecn.cz/>, <http://www.neziskovky.cz/>, <http://www.kormidlo.cz>

2. Flipchart v lese

Různé přístupy k neformálnímu vzdělávání

(Školitelka: Monika Novosádová)

Cíle workshopu:

Představit různé typy aktivit založených na principech neformálního vzdělávání pro rozdílné cílové skupiny. → Identifikovat možné způsoby využití neformálního vzdělávání na základě vize organizací a jejich cílových skupin.

Obsah:

Po krátkém vzájemném představení účastníci shlédli prezentaci fotografií různých aktivit, které poukazovaly na různorodost možných témat, prostředí a způsobů práce. Poté byli rozděleni do tří menších skupin, v nichž se snažili zodpovědět některé otázky. Následovaly výstupy v celé skupině, kdy se účastníci snažili najít společná témata, základní problémy i vzájemné odlišnosti. Závěrečná část workshopu byla věnována krátkému vstupu do neformálního vzdělávání a praktické práci s motivací jednak u samotných účastníků, jednak mladých lidí obecně.

Diskutovaná témata:

Jaká je vaše cílová skupina? → V jakém prostředí se obvykle konají vaše aktivity? → Jaké přístupy využíváte při své práci? → Jakými tématy se zabýváte? → Jaké metody používáte?

Výstupy:

Mezi účastníky panovala velká různorodost názorů závislá na tom, v jakých organizacích pracují (od místní samosprávy přes volnočasové neziskové organizace, školy atd.), a to přesto, že jejich cílovou skupinou byli mladí lidé.

Většina účastníků se shodla na dvou základních problémech – na obtížích při zjišťování potřeb a zájmů mladých lidí a při jejich aktivizaci a motivaci k činnosti, kterou pro ně připravují.

Účastníci vyjádřili potřebu více pracovat s metodologickými materiály. Na toto téma navazoval vstup o neformálním vzdělávání a motivaci. Jako důležité zde zazněly následující body:

- Vytvořit bezpečný prostor pro mladé k vyjádření jejich názoru s možností poskytovat zpětnou vazbu organizátorům.
- Reflexe organizátorů, proč mladé lidi daná aktivita nezaujala, co lze vylepšit.
- Jasná komunikace cílů aktivit.

- Základní principy neformálního vzdělávání (NFV) s ohledem na průběh workshopu a zájmy účastníků.
- Rovnocenné partnerství mezi organizátory (vedoucími) a účastníky (mladými lidmi).
- Účast na aktivitách je dobrovolná a aktivní jak z hlediska průběhu, tak stanovení cílů a výsledků aktivit.
- Vedoucí a účastníci se učí od sebe navzájem, proto je důležité vytvořit takové prostředí, v němž se členové skupiny i vedoucí vzájemně obohatí zkušenostmi, schopnostmi a znalostmi.
- Hodnocení výsledků aktivity i vlastního učení mladými lidmi se koná za pomoci organizátorů nebo vedoucích.
- Aktivita zapojuje emocionální učení stejně jako kognitivní a behaviorální, což je nutné zohledňovat.
- NFV vede k uvědomění si vlastní hodnoty, rolí ve společnosti a možností participace, i když při některých aktivitách je cílové téma a primární cíl aktivity odlišný.

Motivace, témata pro zamyšlení při práci s mladými lidmi:

- Co mě motivuje účastnit se dané aktivity? → Co zmenšuje moji motivaci? Proč?
- Je moje motivace společná s ostatními mladými lidmi? V čem? → Co chci změnit, aby moje motivace zůstala stejná? → Jak mohu sám sebe motivovat, co mohu udělat já sám / sama pro to, aby moje motivace zůstala stejná nebo se zvýšila?

Zdroje:

<http://www.training-youth.net/INTEGRATION/TY/Search/>

http://www.euodesk.cz/download/eurokompas%2002_07.pdf

J. Neumann: Dobrodružné hry a cvičení v přírodě

J. Neumann: Překážkové dráhy, lezecké stěny a výchova prožitkem

T-kit Základy školení

Attractive Youth Work: Guide to Making Things Happen, International Young Naturefriends

<http://www.jef-europe.net/index.php?id=1375>

<http://www.yeu-international.org/>

<http://www.ifm-sei.org/show/472263.html>

<http://www.infed.org/biblio/b-learn.htm>

http://www.ceskacesta.cz/pedagog_vychodisko/kolb

http://www.vertigosports.cz/2_1.php

3. Invaze

Dostupnost neformálního vzdělávání pro všechny

(Školitelka: Monika Novosádová)

Cíle workshopu:

Představit existující aktivity se zvýhodněnými skupinami a pro znevýhodněné skupiny mladých lidí. → Představit zapojení znevýhodněných skupin do neformálního vzdělávání (NFV). → Zamyslet se nad překážkami v práci se znevýhodněnými mladými lidmi.

Obsah:

Workshop začal simulačním cvičením, v němž účastníci zažili situaci, kdy se snaží dostat do uzavřené skupiny. Následně srovnávali, jaké to je v případě, když jsou součástí skupiny, a jaké tehdy, když se snaží do skupiny proniknout. Na základě této zkušenosti proběhla diskuse na téma, jakými způsoby je možné zapojovat znevýhodněné jedince do skupin, jaké jsou výzvy s tím spojené a jak by bylo možné je aplikovat v praxi. Poté se diskuse soustředila na realitu sociální práce a její organizaci, na legislativu a její aplikaci i na realizaci v praxi.

Výstupy:

Ve vztahu ke zkušenosti ze simulačního cvičení:

- V rámci tématu „inclusion“ (začleňování lidí s omezenými příležitostmi) je důležité pracovat jak se skupinou, jež chce přijmout znevýhodněné, tak s těmi, kteří se snaží do ní být přijati.
- Ve chvíli, kdy se má skupina otevřít a přijmout někoho nového, reagují její členové – často intuitivně – obranným způsobem. Je třeba pracovat s obavami, s negativními očekáváními a vytvářejícími se stereotypy o nově příchozích.
- V takových situacích se vytváří závislost těch „zvenku“ na těch „zevnitř“.
- Navzdory neutrální instrukci vyvolává „vniknutí“ někoho nového do skupiny snahu skupinu bránit.
- Pokud si skupina vyzkouší, že jí přijetí nového člena nenaruší, při další podobné situaci jedná otevřeněji.

Ve vztahu k reálné situaci v oblasti sociální práce:

- Změna legislativy a její příprava pro přenos do praxe není často do detailu domyšlena, všeobecně chybějí informace a znalosti, jak s ní pracovat.

- Je těžké věnovat se této oblasti, neboť náleží do kompetencí dvou ministerstev (MŠMT a MPSV), které nemají jasně rozdělené pravomoci a kompetence.
- Je třeba vytvořit nové možnosti pro mladé lidi, zvláště pro znevýhodněné.
- Je obtížné vytvořit jeden přístup pro všechny znevýhodněné skupiny, protože jich je mnoho a jsou odlišné.
- Je nutné dále rozvíjet možnosti zapojení různých znevýhodněných skupin do společných projektů, aby nedocházelo k vytvoření pocitu „jedinečnosti“ znevýhodněné skupiny.

Zdroje:

<http://www.socialniprace.cz/pdf-prezentace/SP-2004-1.pdf>

<http://www.lorm.cz/cs/hluchoslepi/zakon-o-socialnich-sluzbach.php>

<http://www.uni.edu/coe/inclusion/>

T- kit Social Inclusion: <http://documents.youth-knowledge.net/documents/41.pdf>

<http://www.weac.org/resource/june96/speced.htm>

<http://www.inclusion.com/>

<http://www.training-youth.net/INTEGRATION/TY/Search/>

www.nk.hel.fi/nuorisoasiainkeskus/lassenLinkkiTiedostot/2006_1114_berliini.doc

<http://web.worldbank.org/external/projects/main?pagePK=104231&piPK=73230&theSitePK=40941&menuPK=228424&Projectid=P009560>

<http://www.salto-youth.net/inclusionpublications/>

časopis Variety 1/2007, <http://www.iynf.org/obsah/materials/variety.php>

4. HOW-2

Metody neformálního vzdělávání a zdroje

(Školitel: Mgr. Tibor Škrabský)

Cíle workshopu:

Seznámit účastníky se základními metodami vzdělávání. → Vyzkoušet si a rozebrat několik metod. → Představit základní východiska pro volbu metod a technik v neformálním vzdělávání.

Obsah:

Workshop umožnil účastníkům nahlédnout do zásad výběru různých metod v závislosti na tom, jaké vzdělávací cíle máme stanovené pro daný workshop, seminář, práci s mladými lidmi apod. Existuje určitý limitovaný a ustálený počet metod používaných ve vzdělávání. Workshop umožnil účastníkům naučit se tyto všeobecně používané metody rozpoznat. Práce většinou probíhala v menších skupinách, ve kterých se diskutovalo o výhodách a rizicích jednotlivých dvanácti metod i o jejich využití v praxi.

Výstupy:

Volba správné metody s ohledem na to, kam chceme účastníky projektů dovést, je dovednost, která umožňuje efektivní učení.

Řazení metod do programu vzdělávací aktivity podle toho, jak hluboko vstupujeme do procesu učení:

- povědomí – chceme, aby účastníci měli alespoň částečnou znalost o existenci problému / učiva,
- chápání – včetně pochopení obsahu,
- použití – použití obsahu / učiva / naučeného v praxi,
- analýza – využití znalostí pro aplikaci v praxi,
- syntéza – využití obsahu při tvorbě nových celků,
- hodnocení – schopnost hodnotit a vnímat obsah a učivo v širším kontextu.

Matrix školitelských metod:

- brainstorming,
- lámač ledů (icebraker),

- případová studie,
- open space,
- sebereflexe,
- exkurze,
- rolová hra,
- simulační aktivity,
- přednáška,
- diskuse,
- buzz groups,
- skupinová práce.

Zaměňování pojmů je často důvodem, proč se metody mísí s aktivitami či dalšími názvy:

- **Metoda** – postup použitý na základě úrovně učení, které chci dosáhnout.
- **Aktivita** – konkrétní činnost, která uvádí metodu do praxe.
- **Technika** – různé možnosti, které mohu v rámci aktivity použít na zpestření aktivity (například použití barevných papírů, powerpointová prezentace apod.).

Zdroje:

T- Kits

Coyote časopis

Kompas

Edu-Pack

Domino

Salto Toolbox

Do Evropy hrou

5. KlasA

Principy a kvalita neformálního vzdělávání

Školitel: Mgr. Tibor Škrabský

Cíle workshopu:

Identifikovat aspekty kvality neformálního vzdělávání v projektech programu Mládež v akci. → Základní orientace a rozdělení: formální vzdělávání – neformální vzdělávání – informální učení. → Kvalita v procesu neformálního vzdělávání.

Obsah:

Workshop umožnil účastníkům pochopit základní rozdíly mezi formálním a neformálním vzděláváním a informálním učením. S častým zaměřováním hlavně posledních dvou typů vzdělávání se setkáváme právě v projektech programu Mládež v akci. Realizátoři projektů sice používají metody a formy neformálního vzdělávání, ale to samo o sobě ještě nezaručuje záměrně plánované pedagogické dopady a změny.

Účastníci ve skupinách porovnali správné a nesprávné zařazení neformálního vzdělávání do obsahu projektů v programu Mládež v akci. Workshop hledal odpovědi na otázky: Proč účastníci ne vždy reagují na námi zvolené atraktivní metody? Proč nám někdy posuzovatelé projektů vyčítají, že náš program není dostatečně kvalitní?

Výstupy:

- Kvalita projektů neformálního vzdělávání je postavena na záměrnosti pedagogického procesu. Jednou z charakteristik tohoto typu vzdělávání je strukturovaný proces, který má předem stanovené aktivity, cíle a potřeby.
- AKTIVITY v našich projektech jsou konkrétní činnosti – často naznačené v programu. Mají být navrženy a realizované tak, aby splnily cíle projektu. Právě stanovování cílů na modelových situacích ve workshopu posloužilo k ujasnění cíle projektů: A tím v programu Mládež v akci není UDĚLAT VÝMĚNU NA NĚJAKÉ TÉMA. Kvalitní mládežnická výměna v rámci neformálního vzdělávání je pedagogický prostředek s jasně stanovenými a definovanými cíly, které jsou stoprocentně splnitelné (například umožnit mladým lidem komunikovat s jinou kulturou, založit mládežnický klub apod.).

- Nad cíle jsou ještě postavené POTŘEBY, tedy to, k čemu svým projektem přispějí. Například zorganizováním společných workshopů na téma různosti kultur (aktivita) umožním mladým lidem mezi sebou komunikovat otevřeně a bez zábrán (cíle), a přispějí tím k jejich větší otevřenosti vůči jiné kultuře (potřeba).
- Základním odkazem workshopu bylo pochopení, že neformální vzdělávání je plánovaný proces, jehož kvalita závisí na vhodně a správně analyzované situaci a na návrhu dalšího postupu při jejím zlepšení. Při každém projektu realizovaném v programu Mládež v akci bychom se měli nejen ptát, co budeme dělat, ale zároveň odpovídat na otázku PROČ to budeme dělat a jaký význam to bude mít pro mladé lidi.

6. MARATON

Uznávání neformálního vzdělávání jako běhu na dlouhou trať

Školitel: Mgr. Jan Látal

Cíl workshopu:

Zamyslet se nad stavem uznávání výstupů aktivit neformálního vzdělávání (NFV) v ČR prostřednictvím certifikace.

Obsah:

Hned v úvodu měl každý účastník uvést, jaký obdržený certifikát, potvrzení nebo diplom považuje pro sebe za důležitý, zajímavý či jinak zásadní. Objevily se různé druhy certifikátů a diplomů, ke kterým mají lidé vztah, přičemž co do počtu vyhrálo maturitní vysvědčení. Tím se otevřelo téma a celý styl další práce workshopu. Vše se totiž pak po celou dobu týkalo certifikace, centrem pozornosti bylo též uznávání toho, co je certifikováno. V další části se účastníci seznámili s názory lidí ve skupině na některá důležitá témata. Bylo využito techniky přecházení a stavění se k odpovědím ANO a NE vyznačených na zemi.

Výroky:

- Certifikáty z aktivit neformálního vzdělávání pomáhají zaměstnatelnosti lidí v ČR.
- Výstupy aktivit NFV jsou měřitelné.
- Po absolvování školení vyžadují certifikát.
- Certifikát z NFV aktivit by měl obsahovat popis toho, co se účastník naučil.
- Hodnotit výstupy NFV aktivit by měl hlavně účastník.

Poté se účastníci rozdělili do čtyř menších pracovních skupin. Každá si vylosovala, kým se její členové na další půlhodinku stanou a jaké aktivity neformálního vzdělávání se zúčastní. Úkolem bylo odpovědět na čtyři otázky týkající se certifikátu získaného při vylosování:

- Co pro vás certifikát znamená?
- Co by na něm mělo být (potvrzení účasti, program, popis aktivit, výstupy učení, kompetence...)?
- Kdo by měl certifikát vydat / podepsat?
- Jak certifikát použijete, komu ho budete ukazovat?

Výstupy:

Odpovědi skupin:

Ad 1) Žáci ZŠ v Příbrami, věk okolo 12 let, kteří jsou na 14 dní v rodinách v Belgii na výměnném pobytu.

Co pro vás certifikát znamená?

Bude mít cenu v budoucnosti.

Co by na něm mělo být (potvrzení účasti, program, popis aktivit, výstupy učení, kompetence...)?

Slovní hodnocení cizího jazyka (konverzace). Hodnocení mého zapojení (integrace do rodiny).

Kdo by měl certifikát vydat / podepsat?

Škola s ohledem na hodnocení rodiny v Belgii.

Jak certifikát použijete, komu ho budete ukazovat?

Ukážeme ho rodině, kamarádům a pak poputuje do šuplíku. V budoucnosti se snad bude hodit k přihlášce na střední školu.

Ad 2) Skupina kamarádů, 18 let, kteří jsou na mezinárodní výměně (CZ, UK, GR, PT, LT). Tématem výměny je pohled na minority v médiích zúčastněných zemí.

Co pro vás certifikát znamená?

Zkušenosti, praxi. Zvýšení vlastního sebevědomí.

Co by na něm mělo být (potvrzení účasti, program, popis aktivit, výstupy učení, kompetence...)?

Popis aktivit, délka školení, dosažené kompetence.

Kdo by měl certifikát vydat / podepsat?

Pořádající organizace a instituce, která projekt podpořila grantem.

Jak certifikát použijete, komu ho budete ukazovat?

Při přijímacím řízení na školu. Jako podpůrný dokument v neziskové organizaci. Při pohovoru do zaměstnání.

Ad 3) Student/ka VŠ, 24 let, absolvuje jednoroční Evropskou dobrovolnou službu v Litvě a zabývá se sociální prací s postiženými dětmi.

Co pro vás certifikát znamená?

Doklad o praxi pro budoucí studium nebo práci v oboru. Větší možnost uplatnit se v zahraničí.

Co by na něm mělo být (potvrzení účasti, program, popis aktivit, výstupy učení, kompetence...)?

Obor, konkrétní činnost, místo (organizace, stát), délka a rozsah činností, získané kompetence.

Kdo by měl certifikát vydat / podepsat?

Hostitelská organizace. Vyplnit účastník, potvrdit organizace.

Jak certifikát použijete, komu ho budete ukazovat?

Kamarádům, kolegům, v NNO, zaměstnavateli. Podklad pro studium v oboru, praxi nebo stáž v zahraničí.

Ad 4) Pracovníci NZDM (nízkoprahového zařízení pro děti a mládež), kteří jsou na pětidenním školení Evropské komise Inclusion – zapojení a rovnost příležitostí.

Co pro vás certifikát znamená?

Potvrzení o absolvování.

Co by na něm mělo být (potvrzení účasti, program, popis aktivit, výstupy učení, kompetence...)?

Účast, termín, pořadatel, popis aktivit a získaných kompetencí (například pro další školení pracovníků).

Kdo by měl certifikát vydat / podepsat?

Evropská komise – zástupce, organizátor.

Jak certifikát použijete, komu ho budete ukazovat?

Například jako oprávnění školit. Pro úřady pak jako ukazatel kvality našeho zařízení. Jako doplnění žádostí o dotace, granty.

Na závěr workshopu se měl každý samostatně zamyslet nad dvěma otázkami, které si lze položit i v budoucnosti při vlastních aktivitách:

- Co bych potřeboval/a / chtěl/a mít na certifikátech z aktivit neformálního vzdělávání?
- Na co se soustředím při vydávání certifikátů z aktivit neformálního vzdělávání?

Zdroje:

<http://salto-youth.net/youthpass/>

<http://europass.cedefop.europa.eu/>

<http://www.trainingvillage.gr>

<http://www.nonformality.org/>

<http://www.infed.org/>

7. KDO SI HRAJE, NEZLOBÍ – ale víme, co se přitom naučí?

Neformální vzdělávání versus hra

Školitelka: Mgr. Dita Palaščáková

Cíl workshopu:

Ukázat účastníkům rozdíly mezi aplikací metod neformálního vzdělávání (byť někdy hravých) v závislosti na cílech vzdělávání a cílové skupině a zvolení hry jako vzdělávací metody či spíše možnosti trávení volného času.

Obsah:

Účastníci dostali příležitost vyzkoušet si jednu z metod neformálního vzdělávání. Měli ji však pokaždé zaměřit na jinou cílovou skupinu či oblast, aby lépe pochopili, že neformální vzdělávání neznamená pouze zvolit „hru“ jako prostředek vzdělávání, ale že se jedná o záměrný a systematický proces s plánovaným výsledkem a jasně stanoveným cílem.

Kolbův učební cyklus

Kolbův učební cyklus (viz obr. 1) je teorie, která popisuje postup efektivního učení.

Kolbova teorie odpovídá na následující otázky:

- Jakým nejčastějším způsobem získává člověk znalosti?
- Jakým způsobem zpracovává člověk informace?
- Jak se člověk učí?

Kolb přitom vychází ze čtyř základních způsobů učení:

1. Získání konkrétní zkušenosti

Typický jedinec má rád konkrétní zkušenost, kterou spontánně prožije.

Typickou otázkou je CO JE TAM?

2. Uvážlivé pozorování

Typický jedinec rád prozkoumává věc ze všech hledisek a odkládá akci.

Typickou otázkou je CO TO ZNAMENÁ?

3. Abstraktní teoretizování

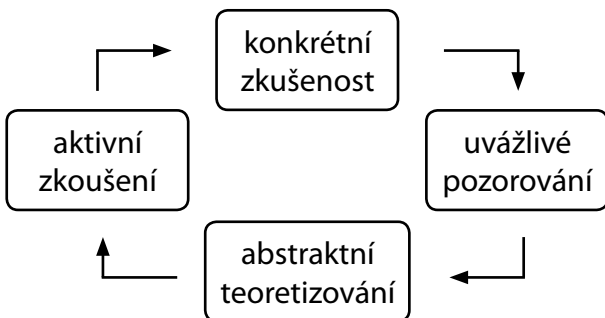
Typický jedinec má rád abstraktní logické přemýšlení, hledání souvislostí mezi údaji, plánování a logické závěry.

Typickou otázkou je CO Z TOHO VYPLÝVÁ?

4. Aktivní zkoušení

Typický jedinec má rád činnost a realizaci plánů.

Typickou otázkou je CO, KDYŽ ...?, CO, JESTLIŽE ...? nebo JAK TO FUNGUJE?

Obr. 1: Kolbův cyklus

K efektivnímu učení dochází tehdy, jestliže učební proces postupně využije všech čtyř způsobů, přestože jednotlivci často dávají přednost jen některému z nich. Čtyři způsoby učení v Kolbově učebním cyklu vytvářejí čtyři fáze učení. To se podle autora nazývá „akční učení“ nebo „zkušenostní učení“ a obvykle začíná konkrétní zkušeností, jež se považuje za nejefektivnější způsob učení.

Z uvedených čtyř základních způsobů učení a jejich kombinací vyplývá řada stylů seberealizace lidí a jejich nejvhodnější způsoby učení. Například lidé, kteří rádi využívají dva sousedící způsoby (viz obrázek), mohou být:

- Lidé, kteří rádi analyzují konkrétní zkušenost a diskutují o ní.
Mají rádi diskuse, hraní rolí a brainstorming.
- Lidé, kteří rádi na základě údajů nebo informací vytvářejí teorie a nezajímá je jejich praktické využití.
Mají rádi přednášky a výkladová školení.
- Lidé, kteří potřebují dát teorii do vztahu s praktickým použitím.
Mají rádi případové studie a praktická cvičení.
- Lidé, kteří jsou rádi aktivní, rádi shromažďují nové zkušenosti. Než aby si přečetli a promysleli návod k uvedení stroje do provozu, raději metodou pokusu a omylu odzkoušejí, co stroj nebo přístroj snese.
Vyhovují jim otevřené problémy a hry na řešení problémů, které lze simulovat.

Výstupy z workshopu:

- Při volbě metody / aktivity je vždy důležitý vzdělávací cíl, potřeba vědět, kam chci dospět, co chci účastníky naučit.
- Z jedné aktivity je možné mít různé výstupy, důležitá je cílená reflexe procesu v rámci debriefingu.
- Je důležité znát cílovou skupinu účastníků (vzdělávací cíle volit na základě analýzy potřeb).

Zdroje:

Kolb, D. A.: *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Englewood-Cliffs, NJ, Prentice Hall, 1984.

(Převzato z <http://www.transformace.cz/cz/kecteni/kolb.shtml>)

T- Kits

Coyote časopis
Kompas
Edu-Pack
Domino
Salto Toolbox
Do Evropy hrou

8. MOZAIKA aneb ochutnávka projektů s prvky neformálního vzdělávání

**Neformální vzdělávání v projektech Programu Mládež,
Mládež v akci a ve vzdělávacích aktivitách ČNA**

Školitelka: Mgr. Olga Lyžbická

Cíl workshopu:

Představit účastníkům úspěšné projekty realizované v rámci programu EU Mládež nebo Mládež v Akci. → Zaměřit se na kvalitu projektů v kontextu využití neformálního vzdělávání.

Obsah:

Účastníci představili své již realizované projekty se zaměřením na využití neformálního vzdělávání. Po prezentacích projektů následovala moderovaná diskuse o programovém pojetí konceptu neformálního vzdělávání a o jeho následné aplikaci v praxi.

Projekty:

MYOUsic over barriers

Mezinárodní výměnný pobyt

V srpnu roku 2006 se na Moravě konala mezinárodní výměna, na kterou se sjeli mladí lidé se zájmem o hudbu ze Skotska, Francie, Slovenska a České republiky. Hostitelskou organizací se stala skupina při Základní umělecké škole Žerotín v Olomouci – mladí lidé, kteří se věnují hudbě a divadlu.

Motivem projektu byla kniha Racek od Richarda Bacha zabývající se překonáváním osobních bariér a hranic. Program výměny byl založen na hudebních a divadelních

workshopech, v nichž se mládež učila hudebnědramatickým technikám a zároveň rozvíjela schopnost improvizace.

Mladí lidé měli možnost vyměnit si zkušenosti a způsoby uměleckého vyjádření, poznat nové kultury a předvést vše, co se společně naučili na dvou veřejných vystoupeních.

Zahájení vlastní akce předcházela rozsáhlá příprava. Byla vytvořena webová stránka s programem výměny, s fotografiemi účastníků a s jejich kontakty, aby účastníci výměny mezi sebou mohli komunikovat a vzájemně se poznat. Všichni měli povinnost přečíst si knihu Racek a zamyslet se nad možným uměleckým ztvárněním. Čeští organizátoři navštívili také všechny účastníky projektu, hovořili s nimi o jeho cílech a zajímali se o očekávání a představy mladých lidí.

Hlavní organizátoři projektu Martin Peřina a Pavel Dacko říkají, že práce na přípravách projektu se velmi vyplatila. Výměnný pobyt měl úspěch, všichni odjžděli s novými zkušenostmi, a také s nezapomenutelnými zážitky.

Svěžíma očima 2007

Projekt skupinových iniciativ

Skupina mladých lidí, tvořená členy Dětské televize – Redakce Liberec a členy redakce Televize Osmička, realizovala filmovou přehlídku dětských a mládežnických tvůrců (do 21 let) pro veřejnost nazvanou Svěžíma očima. Do projektu byly přihlášeny nejrůznější příspěvky, ať už zprávy, reportáže nebo investigativní žurnalistika či umělecká díla natáčená podle připraveného scénáře. Každé dílo vytvořil štáb tvořený nejméně dvěma mladými lidmi, z nichž většina byla žáky posledních dvou ročníků základních škol a středoškoláci.

Cílem projektu bylo podpořit a motivovat k osobnímu rozvoji mladé tvůrce, kteří dostali často poprvé možnost předvést veřejnosti svá díla. Ocenění v soutěži bylo pro vítěze důležitým motivačním prvkem. Vítězové v jednotlivých kategoriích získali stáže v redakcích profesionálních novin, časopisů a televizí. Projekt také seznámil veřejnost s tím, jak svět kolem sebe vnímají děti a mladí lidé, kteří mají často originální způsob vidění i zpracování. V rámci přehlídky se konaly také panelové diskuse a besedy s veřejností na téma mladí a média, jejich vzájemný vztah a ovlivňování.

Hlavní organizátorka projektu Lenka Kosková během prezentace uvedla, že realizační tým plánuje nejen další ročník přehlídky, ale také rozšíření diskusí a pracovních dílen, zaměřených na vztah mladých a médií v rámci mediální výchovy, do místních škol a jiných vzdělávacích institucí.

Dobrovolná služba v nestátní neziskové organizaci Člověk v tísni

Evropská dobrovolná služba

Být evropským dobrovolníkem v organizaci Člověk v tísni znamenalo pro Bojana Manevského z Makedonie rok strávený přípravami a realizací mezinárodního filmového festivalu Jeden svět zaměřeného na lidská práva. Bojan se podílel na kontaktování filmových tvůrců, přihlašování jejich snímků do festivalového programu, na výběru filmů, přípravě filmových diskusí konajících se po promítání a organizoval a realizoval i filmové workshopy. Pomáhal také při festivalu samotném a na úplném uzavření festivalu se podílel zpracováním závěrečných analýz a doporučení pro příští ročníky.

Samozřejmě že Evropská dobrovolná služba neznamena jenom práci v organizaci. S pomocí své mentorky Ivy Bartošové z hostitelské organizace se Bojan naučil výborně česky, zamiloval si Prahu, poznal českou kulturu a má v Čechách spoustu přátel. I když Bojan před příjezdem do Čech mezi filmové fanoušky rozhodně nepatřil, postupně si film oblíbil. Dozvěděl se řadu informací o lidských právech, naučil se lépe komunikovat, zdokonalil se v angličtině a poznal, co vše obnáší práce na přípravách filmového festivalu.

„Mít v organizaci dobrovolníka, neznamena jenom pomoc v organizaci. Je to velké kulturní obohacení pro všechny z nás,“ uvedla Iva Bartošová.

TC Give action – Take attraction

Školící kurz

Mezinárodní skupina mladých školitelů – GATA team – připravila školící kurz zaměřený na rozvoj a inovaci neformální výchovy a vzdělávání.

Školící kurz si kladl za cíl prohloubit u účastníků z evropských zemí (Lotyšska, Itálie, Bulharska, Řecka, Slovenska, Turecka, Slovinska a České republiky) znalosti v oblasti neformálního vzdělávání, poukázat na možnosti zavedení inovativních způsobů práce a poskytnout prostor pro vytváření dalších projektů. V jeho průběhu účastníci pracovali na rozvoji kreativních metod využívajících simulace, prezentace, rolové hry, workshopů ad. Kurzu se zúčastnilo třicet dobrovolných pracovníků s mládeží.

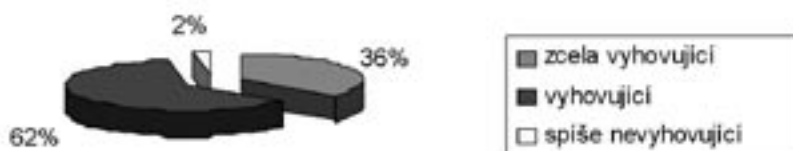
Význam školícího kurzu je podle Ivy Havlíčkové, členky týmu školitelů, hlavně v tom, že všichni účastníci získané znalosti a dovednosti využijí při každodenní práci s mládeží.

Hodnocení účastníků konference

Během několika dní po konferenci byl vytvořen on-line dotazník, vyvěšený na internetu od 12. 6. do 11. 7. 2007; odkaz na něj byl rozeslán všem účastníkům konference. Během tohoto měsíce vyplnilo dotazník 71 % účastníků. Obsahoval sedm uzavřených i otevřených otázek.

Z obdržенých odpovědí vyplynulo, že naprostá většina účastníků hodnotila program konference jako zcela vyhovující nebo vyhovující (graf č. 1). 85 % účastníků dokonce uvedlo, že program naplnil jejich očekávání.

Graf č. 1: Spokojenost účastníků se skladbou programu konference

Protože hlavní část programu konference tvořily workshopy, směřovaly další otázky k jejich hodnocení. Naprostá většina účastníků (97 %) uvedla, že jim vyhovovala interaktivní forma vedení workshopů, což je velmi důležité zjištění pro další aktivity ČNA Mládež.

Během konference proběhlo osm workshopů, ale každý účastník se mohl zúčastnit pouze dvou. Proto tedy dále každý z nich hodnotil pouze ty workshopy, kterých se zúčastnil. Z tab. č. 1 je jasně vidět, že mezi účastníky převažovala spíše spokojenost. Nejlépe hodnoceným workshopem byl workshop číslo osm: Metody neformálního vzdělávání a zdroje.

Tab. č. 1: Jak účastníci hodnotili workshop, kterého se zúčastnili

	Velmi spokojený/á	Spokojený/á	Nic moc	Nespokojený/á	Velmi nespokojený/á
1. KlasA – Principy a kvalita neformálního vzdělávání	50 %	37,5 %	12,5 %	0 %	0 %
2. FLIPCHART V LESE – Různé přístupy k neformálnímu vzdělávání	12,5 %	25 %	62,5 %	0 %	0 %
3. MARATON – Uznávání neformálního vzdělávání jako běhu na dlouhou trať	66,7 %	33,3 %	0 %	0 %	0 %
4. KDO SI HRAJE, NEZLOBÍ - ale víme, co se přitom naučí? Neformální vzdělávání versus hra	40 %	20 %	25 %	15 %	0 %
5. MOZAIKA aneb ochutnávka projektů s prvky neformálního vzdělávání – Neformální vzdělávání v projektech Programu Mládež, Mládež v akci a ve vzdělávacích aktivitách ČNA Mládež	33,3 %	55,6 %	11,1 %	0 %	0 %
6. ENTER – Význam a možnosti využití informačních sítí a nových médií ve vzdělávání mládeže	20 %	60 %	20 %	0 %	0 %
7. Inzave – dostupnost neformálního vzdělávání pro všechny	16,7 %	33,3 %	33,3 %	16,7 %	0 %
8. HOW-2 – Metody neformálního vzdělávání a zdroje	72,2 %	27,8 %	0 %	0 %	0 %

Z otevřených odpovědí, které hodnotily workshopy, vybíráme některé komentáře:

Přívětivá a vstřícná atmosféra. Každý dostal prostor jednak k tomu, aby se vyjádřil – pokud chtěl, jednak odpovědi na své otázky – jestliže nějaké chtěl položit. Měla jsem pocit, že většina lidí je přítomna s opravdovým zájmem, ne z povinnosti.

Přínosem byla interaktivní a spíše neformální forma workshopů i jejich široká nabídka.

Praktické a interaktivní vedení workshopů se mi velmi líbilo, nicméně by neškodilo trochu více teoretických poznatků.

Lektoři byli velmi profi a připravení, bylo by však lepší, kdyby bylo na workshopy trochu více času. Možná by stačilo 30 minut navíc, aby bylo víc času na debriefing. Osobně bych si za takové workshopy i rád zaplatil, pokud by byla možnost systematictějšího vzdělávání v neformálním vzdělávání, poohlédnu se...

Příjemná atmosféra, tvůrčí prostředí, potvrdila jsem si, že některým pracovníkům v oboru je neformální vzdělávání ještě hodně cizí. Velmi dobré byly prezentace úspěšných projektů.

Workshopy pro mne byly velmi užitečné, naučila jsem se spoustu nových věcí a konečně se mi vyjasnily některé pochybnosti a neznalosti. Děkuji vedoucím za skvělý přístup a všem za kus dobré práce.

Dále nás také zajímalo, jak byli účastníci spokojeni i s jinými částmi konference, záze-
mím a organizací celé akce. Z obdržených odpovědí jasně vyplývá velmi dobré hod-
nocení celé konference. Účastníci kladně hodnotili unikátní prostory Břevnovského
kláštera a doprovodný program celé konference. Byli spokojeni i s kvalitou a dostup-
ností informací před konferencí a s obdrženými materiály na konferenci (tab. č. 2).

Tab. č. 2: Hodnocení účastníků konference

	Velmi spokojený/á	Spokojený/á	Nic moc	Nespokojený/á	Velmi nespokojený/á
úvodní blok (příspěvky řečníků)	50 %	40 %	7,5 %	2,5 %	0 %
závěrečný blok (shrnutí workshopů)	34,3 %	60 %	2,9 %	2,9 %	0 %
informace před akcí	71,4 %	28,6 %	0 %	0 %	0 %
obdržené materiály na konferenci	71,4 %	26,2 %	2,4 %	0 %	0 %
dostupnost místa	73,8 %	26,2 %	0 %	0 %	0 %
prostory / místo konání	95,1 %	4,9 %	0 %	0 %	0 %
doprovodný program konference	89,7 %	10,3 %	0 %	0 %	0 %
ubytování	42,9 %	57,1 %	0 %	0 %	0 %

V poslední otevřené otázce mohli účastníci napsat, co by příště chtěli změnit.

Nejčastější odpovědí byl požadavek na více času. Dále následují některé vybrané odpovědi:

Bylo by fajn, kdyby taková akce mohla být třeba dvoudenní, abychom měli možnost mluvit více s lidmi stejných zájmů, problémů, více času na povídání, kontakty... Určitě by to bylo přínosné i pro agenturu. Možná tomu dát i trošku jiný náboj než to formální setkání.

Přípravu konference i její průběh hodnotím jako velice profesionální. Velmi se mi líbila. I když vím, že organizátorům spíše pomůže upozornění na chyby, aby se jich příště vyvarovali, nemohu napsat žádnou. Děkuje organizátorům za zdařilou akci.

Samozřejmě bych uvítala konferenci delší, na níž bych měla možnost zúčastnit se více workshopů. Musím ale říci, že tento jeden den byl velmi nabitý a z pohledu získaných znalostí, zkušeností a kontaktů dostačující. Díky.

Prodloužila bych ji na dva dny a přidala více vstupů odborníků, školitelů, diskusí.

Průběh konference z hlediska obsahového se mi líbil, ani k organizaci nemám připomínky.

Čtěl bych konkrétnější informace o jednotlivých workshopech s dostatečným předstihem před konferencí, tedy v době, kdy jsme se na ně přihlašovali. Podrobný přehled obdrženy na konferenci nebyl na internetu celý k dispozici.

Věnovala bych více času workshopům. Například úvodní blok bych omezila, protože řečníci měli málo času, a tak se snažili co nejrychleji odvykládat své prezentace, a proto z toho diváci moc neměli. Možná by stačilo jen představení lektorů a organizátorů + úvod o neformálním vzdělávání a stručné představení organizací, které se na projektu podílely.

Nic. Děkuji organizátorům za jejich práci. Prosím dejte mi zprávu, pokud budete opět pořádat podobnou akci.

Hodnocení účastníků konference neformálního vzdělávání bylo velmi kladné. ČNA Mládež si uvědomuje, že při pořádání tak veliké akce nelze uspokojit všechny účastníky, ale veškeré připomínky a podněty uvedené v dotazníku vyhodnotí a bude je brát v úvahu při pořádání dalších akcí.

Z průběhu konference a z ohlasů po konferenci je zřejmé, že o téma neformálního vzdělávání je velký zájem. ČNA Mládež proto připravuje další aktivity k tomuto tématu, o kterých se dočtete více na: <http://www.mladezvakci.cz>.

PŘÍLOHY

Cílem naší brožury však není pouze shrnout Konferenci neformálního vzdělávání, ale také poskytnout více informací o neformálním vzdělávání obecně. V další části jsme proto shromáždili významné evropské dokumenty důležité pro tematiku neformálního vzdělávání. Některé jsou pouze přeložené, jiné jsou i redakčně zpracované. Na začátku každého dokumentu je v rámečku jeho stručné shrnutí. Odkazy na originální verze těchto dokumentů naleznete za každým z nich. Nebylo možné vydat všechny důležité texty, proto jsme ještě v závěru umístili seznam zajímavých odkazů. Předřadili jsme Slovníček pojmů, který účastníci Konference neformálního vzdělávání obdrželi.

Slovníček pojmů – Uznávání neformálního a informálního učení v oblasti práce s mládeží

(Lynne Chrisholm)

**Několik pojmů, které mohou vyvolat nejasnosti nebo diskusi...
... a jejich definice pro povzbuzení diskuse**

Následující Slovníček vysvětluje pojmy z oblasti vzdělávání, řazené do skupin podle předmětu uznávání, forem a postupů, osob zprostředkujících učení a typů učení. Dokument vznikl na konferenci Mosty k uznávání v Lovani v lednu roku 2005, která propagovala uznávání neformálního vzdělávání.

Předmět uznání

Potenciál označuje všechny kognitivní, afektivní a praktické předpoklady a výkony, které může jedinec rozvinout nebo kterých může dosáhnout a jejichž rozvoj či dosažení lze podporovat motivací, vůlí, úsilím, používáním, učením a životními zkušenostmi.

Předpoklady jsou podobné potenciálu, ale tento pojem se zpravidla používá v konkrétnějším významu pro označení určité složky individuálního potenciálu, a také vyžaduje osvojení určitých vědomostí, dovedností nebo kompetencí.

Schopnost označuje předpoklady, které již jedinec rozvinul a prokazatelně ovládá, například schopnost hovořit cizím jazykem.

Způsobilost označuje to, co někdo dokáže prokazatelně nebo pravděpodobně dělat, a proto má podobný význam jako pojmy dovednost a kompetence.

Vědomost je široký pojem a je nemožné podat uspokojivý výklad jeho teoretického pozadí několika slovy. V běžném životě se jeho význam zdá být samozřejmý: Je to něco, co člověk ví. Ale co to znamená něco vědět? Jaké věci víme, jak se je dozvídáme, proč jsou považovány za něco, co stojí za to vědět, a co s nimi děláme, když je víme? Ve vzdělávací praxi jsou vědomosti to, co je potřeba se naučit, ale co samo o sobě ještě nemusí být užitečné nebo hodnotné. Vědomosti se musejí propojit jednak s dovednostmi a kompetencemi (aby byly užitečné), jednak – což je neméně důležité – se zásadami a hodnotami (aby byly hodnotné).

Dovednost vyjadřuje, že člověk má vědomosti a zkušenosti potřebné pro vykonávání určité činnosti. Osvojení určité dovednosti znamená, že se člověk naučil, co má dělat (má příslušné vědomosti) a jak to má dělat (dokáže přenést své vědomosti do praxe). To zároveň znamená, že někdo jiný může pozorovat jeho dovednost v akci.

Kompetence se často zaměřuje s dovednostmi, ale ve skutečnosti neznamená totéž. Označuje schopnost uplatňovat nabyté vědomosti, znalosti postupů a dovednosti ve stálých či opakujících se, ale také v měnících se podmínkách. Podstatné jsou přitom dvě věci: Uplatnění toho, co člověk ví a co umí, v konkrétní úkolové či problémové situaci a využívání této schopnosti v různých situacích.

Formy a postupy

Dokumentace označuje (elektronické či skutečné) psané nebo vizuální záznamy. Dokumenty něco dokládají, a to buď informacemi, které obsahují (jako například milostný dopis), nebo tím, že jejich obsah uznávaným způsobem dosvědčuje pravdivost a přesnost toho, co tvrdí (například vysokoškolský diplom).

Srovnávání znamená přikládání jedné věci k druhé (nebo k několika dalším věcem) s cílem posoudit a případně změřit podobnosti a rozdíly mezi nimi. Má smysl pouze tehdy, když všechny srovnávané položky buď patří do stejné kategorie jevů, nebo mohou být vztaženy ke stejné hodnotě, která je vůči nim vnější.

Posuzování v původním smyslu znamená pouze vytváření odůvodněného soudu o něčem. Neobsahuje žádný konkrétní účel (například oznámkování individuálního výkonu) ani nenaznačuje žádnou konkrétní metodu posuzování (například písemný test) a jeho výsledky automaticky nevyjadřují, že něco má větší hodnotu nebo význam než něco jiného (například že aktivity Rady Evropy jsou významnější než aktivity organizace SALTO).

Hodnocení je posuzování komparativního (srovnávacího) rozměru, jehož součástí je

řazení jednotlivců, aktivit nebo institucí podle výkonu či výsledku. Řazení může být vztaheno ke kritériím specifickým pro daný kontext, proces nebo výstupy (například: kdo přeplaval nejrychleji řeku, která agentura účastníci se EDS do programu zapojila největší podíl sociálně znevýhodněných mladých lidí), nebo může být výkon porovnáván s externím standardem či kritériem (jako v případě mezinárodního testu vědomostí a dovedností patnáctiletých žáků PISA).

Formativní hodnocení označuje dynamický proces probíhající v čase, který se snaží zachytit vývojový rozměr učení, výkonu nebo výsledku. Zaznamenává posuny a změny mezi dvěma body s prvořadým důrazem na proces, který se odehrává mezi nimi, a na průběh změny.

Sumativní hodnocení označuje sestavování obrazu o výsledcích činnosti ve vztahu k cílům a účelům, které stály na jejím počátku, nebo ve vztahu k souboru výkonových kritérií týkajících se všech srovnatelných činností. Tento způsob hodnocení klade důraz především na výstupy určitého procesu, případně na porovnání jeho počátečního a cílového bodu, a příliš se nezabývá tím, co se dělo v jeho průběhu.

Standardy a standardy kvality jsou pojmy, které lze použít mnoha různými způsoby. Výrok, že určitá organizace používá standardní metody práce s mládeží, může prostě znamenat, že používá metody, které autor výroku vnímá jako obvyklé, tj. běžně používané. Tentýž výrok však může stejně dobře znamenat i to, že uvažované metody jsou v oblasti práce s mládeží všeobecně pokládány za vhodné. Zmíněný význam naznačuje, že standardní metody odrážejí normy platné v daném oboru, a proto jsou považovány za dobré a hodnotné. V tomto ohledu získává pojem standard rozlišovací příděch, neboť navozuje představu, že některé metody práce s mládeží jsou lepší než jiné (do jisté míry samozřejmě v závislosti na konkrétních cílech a účastnících). To vyvolává otázku, na čem jsou takovéto soudy o kvalitě založeny. Zpravidla se opírají o kritéria, neboli charakteristiky, které by měly být přítomny (nebo, v některých situacích, nepřítomny), má-li být určitá činnost – a její metody – označena za kvalitní. Uplatňovaná kritéria nemusejí být ve všech případech stejná, třebaže některá se mohou vztahovat na všechny případy.

Hodnocení absolutního výkonu znamená posuzování výchovněvzdělávací služby, zkušenosti nebo výstupu na základě souboru kritérií, která jsou vůči uvažované události, činnosti nebo výsledku vnější.

Hodnocení relativního výkonu znamená posuzování výchovněvzdělávací služby, zkušenosti nebo výstupu na základě poměrování relativního výkonu všech účastníků vůči sobě navzájem.

Výstupy učení jsou výsledky procesu učení, které mohou být vyjádřeny nejrůznější-

mi způsoby. Výstupy, které jsou v jakémkoli časovém bodě zaznamenány nebo změřeny, si lze představit jako dočasné okamžiky v procesu učení či jako snímky na filmu (který by také mohl běžet pozpátku).

Výsledky učení jsou poněkud úžeji definovány než pojem „výstupy“. Označují soubor vědomostí, dovedností a kompetencí, které si jednotlivec osvojil a které je schopen na konci daného procesu učení prokázat.

Certifikace označuje standardizovaný proces formálního uznávání vědomostí, dovedností a kompetencí osvojených jednotlivcem nebo předávaných poskytovatelem výchovněvzdělávací služby.

Certifikát nebo diplom je „papír“, na němž jsou zaznamenány výstupy procesu certifikace. Nejčastěji má status oficiálního dokumentu, ale není to nezbytnou podmínkou. V české vzdělávací praxi se používá též výraz vysvědčení.

Osvědčení může být synonymem certifikátu nebo diplomu, ale může mít i širší význam. Slovo osvědčení je odvozeno od slova svědčit, což znamená, že osvědčení je dokladem či důkazem o dosažených výsledcích nebo výstupech.

Kvalifikace může být také synonymem certifikátu nebo diplomu. Pokud jde o formální vzdělávání a odbornou přípravu v Evropě, je to obvykle oficiální záznam nebo dokument dokládající, že člověk úspěšně dokončil určitý kurz nebo dosáhl výkonného standardu stanoveného pro určitou oblast, dovednost nebo kompetenci.

Akreditace: formálně nebo společensky uznávané úřady nebo orgány akreditují vzdělávací programy, kurzy, činnosti a jejich výstupy. Tím potvrzují, že organizace či jednotlivci splňují standardy, které všichni odsouhlasili. Ručí za důvěryhodnost vydávaných certifikátů a diplomů, a tedy za reliabilitu (spolehlivost) a validitu (potvrzení) sledování a hodnocení jednotlivců a organizací, jejichž posudky mají platnost oficiálního schválení.

Uznávání předchozích zkušeností získaných praxí (APEL) označuje jakýkoli druh formálního uznání vědomostí, dovedností nebo kompetencí, které jednotlivci získali neformálními a informálními způsoby během svého dosavadního života.

Validace neformálního a informálního učení: jednou z forem validace neformálního a informálního učení, tj. ohodnocení (případně ověření) a uznání pokroku v učení a jeho výstupů, je APEL. V oblasti vědeckého výzkumu znamená adjektivum validní přesné převedení teoretického pojmu (nebo myšlenky) do empirických indikátorů (položek, které lze pozorovat a měřit). Jednodušeji řečeno to znamená, že v dobré víře a s přiměřenou jistotou předpokládáme, že něco, co můžeme pozorovat (a případně měřit) ve skutečném životě, věrně odráží to, co chceme ověřovat.

Oceňování učení: oceňovat učení může prostě znamenat názor, že učení jako takové je dobrá věc. V přesnějším významu tento pojem vyjadřuje proces podporování účasti ve všech formách učení a zviditelňování jeho výstupů, aby si lidé i celá společnost lépe uvědomili, že učení je ze své podstaty smysluplná a užitečná činnost, a tak se zvýšil užitek, který učení přináší.

Společenské uznání označuje prestiž a vážnost, kterou požívají jednotlivci, organizace nebo obory v důsledku toho, že projevují určité vlastnosti, dosahují určitých úspěchů nebo se zapojují do určitých činností (například učení). Může zahrnovat i materiální ocenění, například vyšší příjmy pro lidi s vyšší kvalifikací.

Kodifikované uznání: pro účely vzdělávání a odborné přípravy bez ohledu na sektor a stupeň tento pojem vyjadřuje formální a často oficiální (či právoplatné) uznání účasti v procesu učení a dosažených výstupů, například ve formě certifikátu nebo diplomu.

Lidé zprostředkující učení

Poskytovatel výchovněvzdělávací služby je organizace nebo institucionalizovaná soustava, která poskytuje příležitosti k učení, tj. řídí a dohlíží na nabídku kurzů jakéhokoli druhu, ať už formálních či neformálních. Poskytovatelé výchovněvzdělávacích služeb mohou zároveň plánovat a uskutečňovat kurzy, které nabízejí, a mohou působit buď ve veřejném, nebo v soukromém sektoru. Mohou, ale také nemusejí, podléhat nějaké formě státní či profesní regulace zajišťující kvalitu a standardy.

Facilitátor učení je nový výraz, který byl zaveden pro označení všech osob, které utvářejí, vedou a doprovázejí proces učení bez ohledu na sektor, v němž působí, a na typ učení, do něhož jsou zapojeni (pochází z anglického to facilitate = usnadňovat).

Odborný instruktor je výraz tradičně označující osoby, které utvářejí, vedou a doprovázejí proces učení v počáteční a další odborné přípravě. Nejčastěji pracují ve veřejných či soukromých učňovských školách, podnikových školicích zařízeních nebo přímo na pracovišti. Také mohou působit v prakticky zaměřených programech nebo předmětech ve všeobecně vzdělávacích institucích nebo mohou pracovat v projektech typu „druhá šance“, jejichž cílem je začlenit znevýhodněné nebo nezaměstnané mladé lidi či (starší) dospělé do pracovního trhu.

Učitel je výraz tradičně označující osoby, které utvářejí, vedou a doprovázejí proces učení ve školách a – do určité míry – vysokoškolských institucích. Mohou vyučovat i praktické předměty, ale není běžné používat slovo učitel pro označení osob pracujících v podnikových podmínkách.

Tutor je výraz někdy používaný jako synonymum učitele, ale spíše označuje člověka,

jehož „pastorační“ role (pečování o něčí celkovou osobní pohodu) je přinejmenším stejně důležitá jako jeho čisté učitelská či instruktorská role.

Mentoring je strukturovaný proces osobního vedení a podpory někoho, kdo je mladší, méně zkušený nebo nový – v jakémkoli kontextu, ale nejčastěji ve vzdělávání, odborné přípravě nebo v zaměstnání. Mentori působí jako významní, ale nesoudící přátelé, představují rolový model a zdroj užitečných informací a rad a mohou převzít i úlohu školitele (pomáhat svému svěřenci zlepšovat výsledky). Člověk si může svého mentora zvolit, ale také mu může být přidělen na základě souboru párovacích kritérií. Formální programy mentoringu zpravidla stanoví určité časové období pro trvání mentorského vztahu.

Mládežnický instruktor je člověk, který školí jiné lidi pro práci s mladými lidmi s využitím neformálních vzdělávacích metod, se zaměřením na osobní a sociální rozvoj a s důrazem na podporu interkulturních kompetencí.

Pracovník s mládeží je člověk, který pracuje s mladými lidmi v nejrůznějších neformálních a informálních kontextech, zpravidla se zaměřením na osobní a sociální rozvoj prostřednictvím osobních vztahů a skupinových aktivit. Jeho hlavním úkolem je působit jako facilitátor učení, ale je přinejmenším stejně časté, že pracovníci s mládeží přebírají také roli sociálních pedagogů nebo přímo sociálních pracovníků. V mnoha případech se tyto role vzájemně mísí.

Typy učení

Formální učení je záměrné učení, které se uskutečňuje ve vymezeném a institucionalizovaném prostředí specificky upraveném pro vyučování, odbornou přípravu a učení, v němž působí facilitátoři učení s příslušnou kvalifikací pro daný sektor, vzdělávací stupeň a vyučovací předmět a v němž se obvykle učí určitá kategorie osob (vymezená věkem, úrovní a specializací). Cíle učení jsou téměř vždy stanoveny zvnějšku, pokroky v učení jsou obvykle sledovány a hodnoceny a výstupy učení jsou převážně dokládány certifikáty a diplomy. Značná část formálního učení je povinná (povinná školní docházka).

Neformální učení je záměrné, ale dobrovolné učení, které probíhá v řadě rozmanitých prostředí a situací, v nichž vyučování, odborná příprava a učení nemusí být nutně jedinou či hlavní oblastí činnosti. Tato prostředí – či situace – mohou být dočasná nebo se mohou střídat a příslušné činnosti či kurzy mohou vést profesionální facilitátoři učení (například mládežnickí instruktoři), ale také dobrovolníci (například vedoucí skupin mládeže). Aktivita a kurzy jsou naplánované, ale zřídka strukturované jako tradiční vyučovací hodiny nebo předměty. Obvykle se zaměřují na specifickou cílovou skupinu, ale málokdy dokumentují nebo hodnotí výstupy či výsledky učení

běžně viditelnými způsoby.

Informální učení je nezáměrné učení (přinejmenším z hlediska toho, kdo se učí), které probíhá v kontextech každodenního života – v rodině, v práci, ve volném čase a na veřejnosti. Má výstupy, ale ty jsou zřídka zaznamenávány, prakticky nikdy nejsou certifikovány a zpravidla je ani ten, kdo se učí, bezprostředně nepostřehne. Nejsou uznávány pro účely vzdělávání, odborné přípravy či zaměstnání. Jedním ze způsobů zviditelnění a většího uznání výstupů takového učení jsou systémy APEL.

Otevřené a distanční učení (ODL) spojuje dvě samostatné kategorie vzdělávacích zařízení a forem učení, které se často vyskytují společně. Otevřené učení je záměrné a uskutečňuje se tam, tehdy a takovým způsobem, jak si to ten, kdo se učí, zvolí. Může to být i tzv. samořízené učení, kdy si ten, kdo se učí, dobrovolně zvolí i to, co a proč se bude učit. Otevřené učení může být svou povahou formální či neformální. Distanční učení označuje škálu různých forem od korespondenčního vzdělávání (poštou) po e-learning (vzdělávání podporované informačními technologiemi, ať jde o jeho obsah, metody nebo prostředky). Může nebo nemusí být strukturováno jako otevřené učení a může obsahovat vysoce formalizované a důkladně hodnocené vzdělávací postupy a výstupy.

Usnesení Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě o uznávání významu neformálního a informálního učení v oblasti evropské mládeže

Následující dokument schválila pracovní skupina pro mládež při Radě 21. dubna 2006. Dokument navazuje na předchozí materiály o neformálním vzdělávání a deklaruje, že členské státy jsou si vědomy důležitosti neformálního vzdělávání a že program MLÁDEŽ V AKCI je důležitý program k získávání kompetencí mladých lidí v oblasti neformálního a informálního učení. Z dokumentu dále vyplývá, že členské státy prosazují vznik a zavádění Europassu a podobných nástrojů při uznávání neformálního vzdělávání. Jedná se o oficiální překlad původního dokumentu.

Rada Evropské unie a zástupci vlád členských států

Evropské unie zasedající v Radě vzhledem k těmto důvodům navrhuje:

- (1) Závěry ze zasedání Evropské rady v Lisabonu ve dnech 23. a 24. března 2000 určují nové strategické cíle týkající se posilování zaměstnanosti, hospodářské reformy a sociální soudržnosti jako nedílné součásti znalostní ekonomiky. Evropská rada vyzvala členské státy k přijetí nezbytných opatření do svých ústavních předpisů a Radu a Komisi, aby v rámci vlastních pravomocí vytvořily mimo jiné společný evropský návrh životopisů (CV), které by se používaly na základě dobrovolnosti. Usnadnilo by to jak institucím všeobecného a odborného vzdělávání, tak zaměstnavatelům ohodnotit získané dovednosti a podporovat mobilitu.
- (2) Pokud jde o uznávání neformálního a informálního učení, Bílá kniha s podtitulem Nový podnět pro evropskou mládež ze dne 21. listopadu 2001 zdůrazňuje potřebu jasnějšího definování pojmů, získaných dovedností a kvalifikačních požadavků, většího ohledu k zúčastněným stranám, většího uznávání těchto činností a jejich větší komplementarity s formálním učením a odbornou přípravou. Evropská rada přijala na svém zasedání v Barceloně ve dnech 15. a 16. března 2002 konkrétní pracovní program zaměřený na to, aby se systémy vzdělávání a odborné přípravy staly světovým měřítkem kvality do roku 2010. Dohodla se, že tři hlavní zásady tvořící základ tohoto programu by měly být lepší kvalita, usnadnění všeobecného přístupu a větší otevřenost vůči okolnímu světu.
- (3) Usnesení Rady ze dne 27. června 2002 o celoživotním učení vyzývá členské státy k podpoře spolupráce a účinných opatření pro ověřování studijních výsledků,

neboť ty jsou rozhodující pro propojení formálního, neformálního a informálního učení, a tím i nezbytné pro vytvoření evropského prostoru celoživotního učení.

- (4)** Na základě společného pracovního dokumentu Komise a Evropské rady s titulem *Cesty k ověřování a uznávání vzdělání, odborné přípravy a učení v oblasti mládeže* (pozn. viz str. 65 této brožury) a výsledků z konference v Lovani v lednu roku 2005 nazvané *Mosty k uznávání vypracovaly Komise a Evropská rada přístupy k hodnocení a uznávání vzdělávání, způsoby odborné přípravy a učení v oblasti mládeže*; zdůraznily přitom potřebu lepšího ověřování neformálního učení.
- (6)** Komplexní činnost Rady Evropy v oblasti neformálního a informálního učení, například prostřednictvím evropského portfolia pro vedoucí mládeže a pracovníky s mládeží (pozn. odkaz najdete na str. 74 této brožury), zdůrazňuje hodnotu tohoto typu vzdělávací praxe a nutnost jejího uznávání, a to především s ohledem na význam celoživotního učení.
- (7)** Závěry Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě ze dne 28. května 2004 podporovaly v souladu s Kodaňskou deklarací ze dne 30. listopadu 2002:
 - přijetí souboru společných evropských zásad týkajících se zjišťování a ověřování neformálního a informálního učení;
 - vypracování a rozšiřování evropských nástrojů k uznávání neformálního a informálního učení.
- (8)** Závěry ze zasedání Rady ze dne 21. února 2005 vyzvaly Evropskou radu k zahrnutí iniciativy Evropského paktu mládeže do rámce hodnocení Lisabonské strategie v polovině období a ke stanovení obecných zásad konkrétních opatření.
- (9)** Závěry předsednictví ze zasedání Evropské Rady ze dne 23. března 2005, které schválily Evropský pakt mládeže, uvádějí, že nedílnou součástí Lisabonské strategie by měl tvořit soubor politik a opatření zaměřených na mládež. Jedním z cílů je rozvíjet užší spolupráci mezi členskými státy v oblasti transparentnosti a srovnatelnosti profesních kvalifikací a uznávat neformální a informální učení.
- (10)** Usnesení Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě ze dne 15. listopadu 2005 řeší provádění Evropského paktu mládeže a podporu aktivního občanství a definuje směry činnosti.
- (11)** Závěry předsednictví ze zasedání Evropské Rady ve dnech 16. a 17. června 2005 navrhuje integrované hlavní směry pro růst a zaměstnanost (2005–2008), které obsahují provádění Evropského paktu mládeže.

- (12) Podle návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí program MLÁDEŽ V AKCI, se posiluje klíčová úloha evropské spolupráce v prosazování neformálního a informálního učení.
- (13) Společná zpráva Rady a Komise, nazvaná Modernizace vzdělávání a odborné přípravy: zásadní příspěvek k prosperitě a sociální soudržnosti v Evropě, o pokroku při provádění pracovního programu Vzdělávání a odborná příprava 2010 zdůrazňuje význam dosažení rovnováhy mezi společenskými a hospodářskými cíli politik vzdělávání a odborné přípravy i význam rozvoje rozličných vzdělávacích partnerství, včetně těch, jež působí ve formálním i v neformálním sektoru.

JSOUCE SI VĚDOMI, že

- (1) práce a úspěchy mladých lidí, pracovníků s mládeží a mládežnických organizací si zaslouží většího uznání, aby se zvýšil význam a viditelnost těchto osob, měly by najít patřičné uznání u zaměstnavatelů, v oblasti formálního vzdělávání a v občanské společnosti obecně;
- (2) neformální a informální vzdělávací činnosti vyvíjené v oblasti mládeže doplňují systém formálního vzdělávání a odborné přípravy, jsou založeny na principu spoluúčasti a zaměřeny na studujícího, jsou prováděny na základě dobrovolnosti, a proto jsou úzce spojeny s potřebami, očekáváními a zájmy mládeže; jelikož tyto činnosti poskytují další zdroj učení a nové cesty k formálnímu vzdělávání a k systému odborné přípravy, jsou mimořádně důležité pro mladé lidi s omezenými příležitostmi;
- (3) neformální a informální učení v oblasti mládeže se realizuje v širokém a rozmanitém spektru oblastí; aby se podpořil osobní rozvoj mladých lidí i jejich sociální, kulturní a profesní začlenění, je nutné užívat specifických a vhodných metod a nástrojů;
- (4) veřejné i soukromé investice do oblasti mládeže na místní, regionální, celostátní a evropské úrovni mají významný hospodářský a společenský dopad;
- (5) společenský a hospodářský význam oblasti mládeže je patrný v možném dopadu na rozvoj klíčových kompetencí, které mají praktický význam pro trh práce, a v podpoře participace, aktivního občanství a společenské odpovědnosti,

UZNÁVAJÍ, že

- (1) neformální a informální učení jsou významné prvky procesu učení a účinné nástroje pro zatraktivnění učení, pro rozvoj připravenosti na celoživotní učení a podporu sociálního začlenění mladých lidí;

- (2) neformální a informální učení může umožnit mladým lidem osvojit si další znalosti, dovednosti a kompetence a přispět k jejich osobnímu rozvoji, sociálnímu začlenění a aktivnímu občanství, a tím zlepšit jejich vyhlídky na nalezení zaměstnání;
- (3) činnosti neformálního a informálního učení v oblasti mládeže mohou poskytovat významnou přidanou hodnotu pro společnost, ekonomiku a pro mladé lidi samotné; přínos těchto činností by proto měl být více zviditelněn a lépe chápán, uznáván a podporován;
- (4) program MLÁDEŽ a budoucí program MLÁDEŽ V AKCI představují významný příspěvek k získávání kompetencí, a jsou tedy klíčovými nástroji v poskytování příležitostí pro mladé lidi v oblasti neformálního a informálního učení v evropském měřítku,

VYZÝVAJÍ ČLENSKÉ STÁTY A KOMISI, aby

- (1) s ohledem na konkrétní situaci v jednotlivých členských státech podporovaly rozvoj srovnatelného a transparentního nástroje v rámci Europassu zaměřeného na mládež, který umožní zjišťování a uznávání dovedností a kompetencí získaných mladými lidmi v rámci neformálního a informálního učení a který by bylo možno připojit k osvědčením či jiným nástrojům uznávání nebo který by se mohl stát jejich nedílnou součástí, za účelem umožnit třetím osobám, zejména v jiných členských státech, porozumět významu původního osvědčení na základě znalostí, dovedností a kompetencí, které jejich držitel získal;
- (2) těmito prostředky umožnily zjišťování kompetencí získaných a skutečně používaných za účelem jejich uznávání na trhu práce;
- (3) podporovaly veřejné subjekty a nevládní organizace k využívání a případnému přizpůsobení srovnatelných a transparentních nástrojů pro uznávání kompetencí lidí, kteří se aktivně podílejí na práci s mládeží a na činnosti mládežnických organizací v souladu s evropským portfoliem pro vedoucí mládeže a pracovníky v oblasti mládeže, na němž v současné době Rada Evropy pracuje;
- (4) v rámci svých příslušných pravomocí uznaly a podporovaly konkrétní přínos mládežnických a jiných nevládních organizací spočívající v poskytování neformálního a informálního učení;
- (5) podporovaly uplatňování společných evropských zásad pro zjišťování a ověřování neformálního učení na specifické potřeby v oblasti mládeže;
- (6) podporovaly další výzkum vlivu neformálního a informálního učení poskyto-

vaného těmi, kteří pracují v oblasti mládeže a v mládežnických organizacích, zejména jejich přínosu pro společnost i ekonomiku, mimo jiné komplexním využíváním informací poskytovaných Evropským centrem znalostí pro politiku mládeže;

- (7) podněcovaly sociální partnery k oceňování kvality a rozmanitosti formálního a neformálního učení mladých lidí a uznávali jeho společenskou a hospodářskou přidanou hodnotu;
- (8) podporovaly inovační partnerství mezi subjekty poskytujícími formální a neformální učení v zájmu rozvoje pedagogických přístupů, které by mohly být atraktivní pro různé skupiny studujících;
- (9) prosazovaly přístup k Europassu a podobným nástrojům existujícím na vnitrostátní a evropské úrovni a podporovaly mladé lidi k jejich dobrovolnému využívání.

Ke stažení na:

http://www.msmt.cz/Files/PDF/DGUsneseniRadyEU_neformalniainformalniuceni.pdf

Závěry Rady a zástupců vlád členských států v rámci Rady o společných evropských principech pro identifikaci a validaci neformálního a informálního učení

„Conclusions of the Council and of the representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on Common European Principles for the identification and validation of non-formal and informal learning“

(Rada Evropské unie)

Brusel, 27. – 28. května 2004

Na základě předchozích dokumentů týkajících se neformálního vzdělávání vyzývá v tomto textu Rada EU členské státy k rozvoji a podpoře potvrzování neformálního a informálního učení na evropské úrovni a k posouzení, jak by existující nástroje mohly přispět k transparentnosti kvalifikací a kompetencí. Jedná se o neoficiální překlad původního dokumentu.

Rada a zástupci vlád členských států přijali následující závěry:

Rada a zástupci vlád členských států setkávajících se v Radě

JSOUCE SI VĚDOMI, že

- (1)** v kontextu celoživotního vzdělávání má identifikace a potvrzování neformálního vzdělávání za cíl zviditelnit a ocenit celou škálu vědomostí a kompetencí jedince bez ohledu na to, kde a jak byly získány; identifikace a potvrzování neformálního a informálního učení se odehrává uvnitř i vně formálního vzdělávání a školení, na pracovišti a v občanské společnosti;
- (2)** identifikace a potvrzování (validace) jsou klíčové nástroje umožňující převod a přijetí všech výstupů učení napříč různými prostředími; identifikace zaznamenává a zviditelňuje výstupy učení jedince; výsledkem sice není formální certifikát nebo diplom, ale může vytvořit základ pro takovéto formální uznání; potvrzování je založeno na hodnocení výstupů učení jedince a může vést k vydání certifikátu nebo diplomu;
- (3)** vzdělávání, školení a zaměstnavatelnost byly Evropskou radou z Lisabonu v březnu 2000 uznány jako nedílné součásti ekonomické a sociální politiky potřebné k dosažení strategického cíle, podle kterého by se Evropa měla do roku 2010 stát nejdynamičtější vědomostní ekonomikou;
- (4)** v návaznosti na zprávu o konkrétních budoucích cílech evropských vzdělávacích a školicích systémů (březen 2001) vyzval detailní pracovní program přijatý Radou (14. června 2002) k rozvoji způsobů, jak oficiálně potvrzovat zkušenosti z neformálního učení;
- (5)** Bílá kniha s podtitulem Nový podnět pro evropskou mládež (21. listopadu 2001) nastavila nový rámec pro evropskou spolupráci v záležitostech mládeže a zdůraznila důležitost neformálního vzdělávání a učení;
- (6)** usnesení Rady o celoživotním vzdělávání (27. červen 2002) vyzvala členské státy, aby podpořily spolupráci a efektivní kroky k potvrzování výstupů učení;
- (7)** Rámec aktivit pro celoživotní rozvoj kompetencí a kvalifikací (14. březen 2002) evropských sociálních partnerů podtrhl, že uznávání a potvrzování kompetencí a kvalifikací je sdílený cíl i hlavní priorita činnosti na evropské úrovni;
- (8)** Kodaňská deklarace (30. listopad 2002) a usnesení Rady (19. prosinec 2002) o propagaci posílené evropské spolupráce v odborném vzdělávání a školení uznaly, že prioritně by se měla vypracovat společná pravidla potvrzování neformálního a informálního učení s cílem zajistit lepší srovnatelnost postupů v různých

ných zemích a na různých úrovních;

- (9) v prozatímní společné zprávě Rady a Komise (26. února 2004) nazvané Vzdělávání a školení 2010 se říká, že vypracování společných evropských referencí a pravidel může užitečně podpořit národní politiku; přestože taková společná pravidla nevytvářejí závazky pro členské státy, přispívají k budování vzájemné důvěry mezi klíčovými hráči a podporují reformu; prozatímní společná zpráva výslovně vyzvala k vypracování společných evropských pravidel pro potvrzování neformálního a informálního učení,

UZNÁVAJÍ, že

- (1) členské státy, Komise, EEA-EFTA a přistupující země i sociální partneři na evropské úrovni pokročili na základě Kodaňské deklarace, usnesení Rady a pracovního programu o budoucích cílech ve vytváření společných evropských pravidel vztahujících se k identifikaci a k potvrzování neformálního a informálního učení;
- (2) identifikace a potvrzování neformálního a informálního učení slouží potřebám učícího se jedince; podporují sociální integraci, zaměstnatelnost a rozvoj i využití lidských zdrojů v občanském, společenském a ekonomickém kontextu; vyhovují také specifickým potřebám těch jedinců, kteří hledají integraci do vzdělávání a školení s ohledem na pracovní trh a společnost jako celek;
- (3) existuje rozmanitost přístupů a praxe identifikace a potvrzování, a to jak na evropské národní a regionální, tak na místní úrovni;
- (4) jsou zapojeni i rozmanité zainteresované strany; těmi jsou vedle jiných poskytovatelé a kompetentní úřady ve formálním vzdělávání a školení, sociální partneři na pracovišti a nevládní organizace v občanské společnosti; zatímco identifikace je záležitostí všech zainteresovaných stran i jedinců, v některých členských státech je potvrzování v rukou pouze kompetentních úřadů v souladu s národní legislativou,

ZDŮRAŽŇUJÍ, že

- (1) společná evropská pravidla jsou nutná k podpoření a vedení vývoje vysoce kvalitních, důvěryhodných přístupů a systémů identifikace a potvrzování neformálního a informálního učení;
- (2) jsou nutná pro zajištění srovnatelnosti a širokého přijetí různých přístupů a systémů v členských státech; umožňují také převedení a přijetí všech výstupů učení napříč různými prostředími a zvláště berou v úvahu potřeby a nároky jedinců;

- (3) následující společná evropská pravidla jsou adresována členskými státy, Komisi a zainteresovaným skupinám, všem, kdo jsou zapojeni do identifikace a potvrzování neformálního a informálního učení; plně respektují práva, povinnosti a kompetence členských států a zainteresovaných skupin; informují o rozvoji systémů a přístupů k identifikaci a potvrzování, ale nepředepisují žádný zvláštní přístup nebo systém; jejich aplikace je dobrovolná;
- (4) společná evropská pravidla odrážejí spolupráci na evropské úrovni v návaznosti na Kodaňskou deklaraci, usnesení Rady z 19. prosince 2002, pracovní programy o budoucích cílech a obzvláště prozatímní společnou zprávu Vzdělávání a školení 2010 (únor 2004). Pravidla jsou uspořádána pod následujícími hlavními nadpisy:

Individuální nároky

Identifikace a potvrzování neformálního a informálního učení by měly být pro jedince v zásadě dobrovolnou záležitostí. Měl by být dán rovný přístup a rovné a spravedlivé zacházení pro všechny jedince. Soukromí a práva jedince by měly být respektovány.

Povinnosti zainteresovaných skupin

Zainteresované skupiny by v souladu se svými právy, povinnostmi a kompetencemi měly zřídit systémy a přístupy identifikace a potvrzování neformálního a informálního učení. Ty by měly obsahovat vhodné mechanismy pro zajištění kvality. Zainteresované skupiny by měly jedince vést a poskytovat jim konzultace a informace o těchto systémech.

Důvěra

Procesy, postupy a kritéria pro identifikaci a potvrzování neformálního a informálního učení musejí být spravedlivá, transparentní a podepřená mechanismy zajišťujícími kvalitu.

Důvěryhodnost s legitimitou

Systémy a přístupy k identifikaci a potvrzování neformálního a informálního učení by měly respektovat legitimní zájmy a zajistit vyrovnanou účast relevantních zainteresovaných skupin.

Proces hodnocení by měl být nestranný a měl by obsahovat mechanismy pro vyloučení střetu zájmů. Měla by být zajištěna profesní kompetence těch, kteří budou hodnocení provádět.

V SOUVISLOSTI S IDENTIFIKACÍ A POTVRZOVÁNÍM NEFORMÁLNÍHO A INFORMÁLNÍHO UČENÍ VYZÝVÁ RADA EU ČLENSKÉ STÁTY A EVROPSKOU KOMISI V RÁMCI JEJICH PŘÍSLUŠNÝCH KOMPETENCÍ

- (1) k rozšiřování a podpoře používání společných evropských pravidel;
- (2) k podpoře evropských sociálních partnerů v kontextu sociálního dialogu při používání a adaptaci na společná evropská pravidla pro specifické potřeby pracovišť;
- (3) k podpoře nevládních organizací zapojených do poskytování příležitostí k celoživotnímu vzdělávání při používání a adaptaci na společná evropská pravidla odpovídajícím způsobem;
- (4) k podpoře výměny zkušeností a vzájemného učení, včetně rozvoje Evropského soupisu identifikace a potvrzování neformálního a informálního učení;
- (5) k posílení spolupráce s mezinárodními organizacemi s cílem dosáhnout synergií v této oblasti;
- (6) k rozvoji a podpoře logických a srovnatelných způsobů prezentace výsledků identifikace a potvrzování neformálního a informálního učení na evropské úrovni a k posouzení, jak by existující nástroje v rámci Europassu mohly přispět k transparentnosti kvalifikací a kompetencí;
- (7) ke zvážení, jak by mohla společná evropská pravidla podpořit současnou práci na převodu a shromažďování kreditů, jak zajistit kvalitu a vedení a obecně přispět k rozvoji Evropského kvalifikačního rámce, ke kterému vyzývala společná prozatímní zpráva Komise a Rady z února 2004;
- (8) k podpoře rozvoje mechanismů k zajištění kvality, a zvláště k posouzení, jak propagovat profesní rozvoj těch, kdo provádí hodnocení, například prostřednictvím sítě zaměřené na rozvoj a šíření osvědčení.

Celý dokument v originále lze stáhnout na:

http://studyvisits.cedefop.eu.int/assets/upload/documentation/recognition_qualific/recogn_learning_council_conclusions_en.pdf

Dokument Evropského fóra mládeže o mládežnických organizacích jako neformálních vzdělavatelích – uznávání naší role

„Policy Paper on Youth organisations as non-formal educators – recognising our role“

(Evropské fórum mládeže)

Řím, 21. – 22. listopadu 2003

Dokument definuje neformální vzdělávání a jeho uznávání, vysvětluje, proč jsou mládežnické organizace důležitými poskytovateli neformálního vzdělávání, a obsahuje akční plán pro jednotlivé instituce. Jedná se o shrnutí původního dokumentu.

Neformální vzdělávání má dlouhou historii a v mnoha zemích je vnímáno jako významný způsob učení a rozvoje. Formální vzdělávací instituce si v posledním století systematicky vyvinuly monopol na poskytování vzdělávání především certifikováním dosažených výsledků učení a strukturou a viditelností vzdělávacího procesu.

Jedním z nejdůležitějších úkolů pro politiky ve vzdělávání v následujících letech bude najít způsob, jak zvýšit uznávání hodnot neformálního vzdělávání mladých lidí. V posledních letech zaměstnavatelé stále častěji vyhledávají lidi nejen s akademickými kvalifikacemi, ale i s dalšími praktickými dovednostmi, které se nelze naučit pouze ve formálním vzdělávání, a s praktickými zkušenostmi.

Mládežnické organizace jsou významnými poskytovateli neformálního vzdělávání. Mladí lidé si však nejsou vždy vědomi toho, že sumu dovedností získají účastí v mládežnických aktivitách. Nyní je čas, kdy by se měly mládežnické organizace začít aktivně zapojovat do procesu uznávání, a zviditelnit tak svoji roli neformálních vzdělavatelů ve společnosti.

Na základě definicí UNESCO, Evropské komise, členských organizací a mnoha diskusí definuje Evropské fórum mládeže formální vzdělávání jako takové, které se poskytuje ve formálních vzdělávacích institucích, je uspořádáno sekvenčně a hierarchicky a vede k certifikaci. Neformální vzdělávání je organizovaný vzdělávací proces, který se realizuje vedle hlavních proudů systémů vzdělávání a typicky nevede k certifikaci. Účast je dobrovolná, a i proto se jedinec vzdělávacího procesu účastní aktivně.

Na rozdíl od informálního vzdělávání, které probíhá méně vědomě, při neformálním vzdělávání si jedinec uvědomuje, že se učí.

Je důležité rozlišovat mezi jednotlivými formami uznávání, které existují podle toho, kdo uznává vzdělání a pro jaký účel. Certifikace je proces udělování certifikátů nebo diplomů, které formálně uznávají dosažené výsledky jedince. Politickým uznáváním může legislativa dát jedincům právo potvrdit získanou kompetenci. Obecným uznáním přizná společnost hodnotu kompetencí získaných v neformálním prostředí. Sebeuznáním jedinec zhodnotí, co se naučil.

Protože neformální vzdělávání nemá mnoho společného s formálním certifikačním systémem, nedostává se mu vždy stejné úrovně uznávání jako formálnímu vzdělávání. Tím, že není součástí žádného certifikačního systému, není tak viditelné a důvěryhodné, jak by si zasloužilo. Proto je statut neformálního vzdělávání vnímán jako nižší a je těžší podporovat vzájemné uznávání neformálního vzdělávání mezi různými zeměmi.

Mládežnickým organizacím vzniká nebezpečí, že certifikace neformálního vzdělávání může neformální proces zformalizovat, a ztratí se tak podstata neformálního vzdělávání. Cílem je tedy podpořit širší povědomí, zviditelnit použité metody a dosažené výsledky, zajistit standardy kvality mezi poskytovateli vzdělávání, aniž by se změnila podstata samotných procesů neformálního vzdělávání.

Proč jsou mládežnické organizace důležitými poskytovateli neformálního vzdělávání

A: Účastí v mládežnických aktivitách získávají mladí lidé velmi cenné měkké dovednosti, které se nemohou získat ve formálním vzdělávání. V neformálním vzdělávání jsou použité metody odlišné od tradičních pedagogických metod formálního vzdělávání. Místo učebnic se mladí lidé učí ze zkušeností, mezi vrstevníky, například dobrovolnictvím. Jsou zodpovědní za vlastní vzdělávání a jsou v procesu aktivně zapojeni. Vzdělávání se realizuje ve specifickém prostředí, a je tak smysluplnější.

Při interakci s jinými lidmi a prostředím během mládežnických aktivit se mladí lidé učí velmi cenné měkké dovednosti, jako jsou mezilidské dovednosti, řízení lidí, týmová spolupráce, sebejistota, disciplína, zodpovědnost, vedoucí dovednosti, plánování, projektový management, organizace, koordinace a řešení problémů. Tyto dovednosti jsou cenné pro osobnostní rozvoj jedince, pro jeho aktivní zapojení do společnosti i jako doplnění vědomostí získaných formálním vzděláváním.

- B:** Mládežnické organizace jsou dostupné těm, jejichž vzdělávací potřeby a požadavky nejsou uspokojeny formálními vzdělávacími institucemi. Neformální vzdělávání je dostupné na národní, evropské, mezinárodní, ale především na místní úrovni. Může zahrnout mladé lidi z různých prostředí. Mládež se v něm cítí uvolněněji. Protože účast je dobrovolná, často je vzdělávání zábavnější. Neformální vzdělávání může také dát druhou možnost lidem, kteří se ocitli ve svízelné situaci anebo opustili školu brzy.
- C:** Mládežnické aktivity v mezinárodním kontextu poskytují příležitost pro mezinárodní vzdělávání. Zatímco formální vzdělávání probíhá v národním kontextu, mládežnické akce, výměny, semináře a konference se někdy pořádají v mezinárodním prostředí, které je neocenitelnou příležitostí pro mezikulturní vzdělávání. Sdílením myšlenek s lidmi z jiných zemí si mladí lidé uvědomí, že patří do širšího světa, který pokračuje za hranicemi jejich domovské země. Naučí se tak jazykové dovednosti, mezikulturnímu uvědomění, mezikulturní komunikaci, solidaritě, respektu, toleranci, transformaci konfliktu, reflexi vlastní kultury a hodnot. Výměnné programy také podporují myšlení o základních hodnotách, jako jsou lidská práva, svoboda, mír a rovnost.

Akční plán

Mládežnické organizace

- měly by pomáhat mladým lidem vnímat vzdělávání jako součást jejich účasti v mládežnických aktivitách a pomoci jim poté identifikovat, co se naučili,
- měly by mladým lidem pomáhat, aby používali vhodné metody k jasnému popsaní vzdělávacích výsledků,
- měly by si ponechat svoji neformální povahu podporováním rolí dobrovolníků při výkonu jejich aktivit,
- měly by usilovat o co největší dostupnost a atraktivnost své aktivity pro co nejširší okruh mladých lidí,
- měly by se více snažit publikovat své aktivity a výsledky v tisku a médiích.

Vlády a politické instituce

Evropské fórum mládeže je přesvědčeno, že politické uznání by nemělo vést k regulaci, neboť mládežnické organizace nechťejí regulovat neformální vzdělávání, aby se neztratila jeho podstata. Politické instituce tak mohou nejlépe podpořit uznávání neformálního vzdělávání financováním a zaštitěním mlá-

dežnických aktivit a vytvořením vhodného prostředí pro neformální vzdělávání, tedy mládežnických organizací.

Proto by vlády a politické instituce měly

- uznat význam role nevládních organizací jako poskytovatelů neformálního vzdělávání a zapojit je do politického vývoje v tomto směru,
- podporovat úsilí mládežnických organizací, aby mohly dále rozšiřovat svoji působnost ve společnosti, a to především legislativním rámcem vedoucím ke snížení byrokratických bariér pro nevládní organizace a zvýšením finanční podpory,
- zlepšit legislativní procedury například s vízovými a pojišťovacími povinnostmi, aby se vytvořily podmínky pro podporu neformálního vzdělávání v rámci mezinárodní mládežnické práce,
- pracovníkům s mládeží poskytnout školení, aby byla zajištěna kvalita v poskytování neformálního vzdělávání v mládežnických aktivitách,
- Evropská komise zajistit, aby si jednotliví účastníci Programu Mládež uvědomili, jaké dovednosti se účastí v programu naučili,
- Rada Evropy dále podporovat ideály neformálního vzdělávání a všech dovedností a kompetencí tím, že zvýší financování a podporu aktivit, které propagují neformální vzdělávání.

Proto by zaměstnavatelé měli

- respektovat neformální vzdělávání a jeho výhody pro mladé lidi s plnou podporou a propagací Evropského fóra,
- podnítit mladé lidi, kteří žádají o pracovní místo, aby na přihlášce vyzdvihli všechny dovednosti, které získali neformálním vzděláváním,
- podpořit zaměstnance v účasti na neformálních vzdělávacích aktivitách.

Formální vzdělávací instituce by měly

- poskytnout místo a finance pro mládežnické organizace, které chtějí organizovat aktivity v mimoškolních hodinách,
- snažit se zakomponovat metody neformálního vzdělávání do svých osnov,

- rozšířit výzkum neformálního vzdělávání a provádět jej ve více vzdělávacích institucích a organizacích, aby byla lépe pochopena hodnota použitých metod a výsledků; výsledky těchto výzkumů by měly být co nejvíce rozšířeny,
- spolupracovat s poskytovateli neformálního vzdělávání a vytvořit mimoškolní aktivity použitím znalostí a metodologií obou partnerů a respektováním neformálního vzdělávání,
- společně s institucemi vyššího vzdělávání inspirovat systémem APEL (Accreditation of Prior Education and Learning), který se používá ve Velké Británii a který uznává předchozí formální i neformální vzdělávání při zadávání kritérií na kurzy institucí vyššího vzdělávání.

Celý dokument v originále lze stáhnout na:

http://www.umki.hr/docs/Uloga_NGO_u_educaciji_mladih_EN.pdf

Dokument Evropského fóra mládeže o uznávání neformálního vzdělávání: Potvrzování reálných kompetencí mladých lidí ve vzdělanostní společnosti

„Policy paper on Recognition of non-formal education: Confirming the real competencies of young people in the knowledge society“

(Evropské fórum mládeže)

Brusel, 11. – 12. listopadu 2005

Text navazuje na Dokument Evropského fóra mládeže o mládežnických organizacích jako neformálních vzdělávacích – uznávání naší role z roku 2003 (viz výše). Jeho hlavním cílem je podnítit diskusi a vznik konkrétních návrhů pro kvalitu a uznávání neformálního vzdělávání. Zabývá se politickým, sociálním a vlastním uznáváním a prezentuje pohled Fóra na nástroje a metody uznávání neformálního vzdělávání. Jedná se o shrnutí původního dokumentu.

Neformální vzdělávání je organizovaný proces. Mladým lidem umožňuje rozvíjet jejich hodnoty, dovednosti a kompetence, které nejsou realizovány v rámci formálního vzdělávání. Jedná se o takzvané měkké dovednosti. Na neformálním vzdělávání je jedinečné to, že účastníci jsou aktivně zapojeni do vzdělávacího procesu. Použité

metody fungují jako nástroj k dalšímu rozvoji dovedností mladých lidí. Mládežnické organizace jsou nejdůležitějšími poskytovateli neformálního vzdělávání.

Čím více se vzdalujeme od industriální společnosti, tím více vzniká potřeba celoživotního vzdělávání a budování kompetencí. Neformální vzdělávání je klíčovou součástí celoživotního vzdělávání a je poskytováno především mládežnickými organizacemi. Protože učení se uskutečňuje stále častěji neformální cestou, systémy uznávání výsledků učení se musejí adaptovat. Certifikáty a diplomy formálních vzdělávacích systémů dosud neposkytují úplný obraz o reálných kompetencích jedince. Zaměřit se na reálné kompetence znamená ocenit celou škálu dovedností získaných formálním a neformálním vzděláváním a informálním učením. Reálné kompetence tedy zahrnují všechny hodnoty, dovednosti, kvalifikace a schopnosti, které člověk dokáže použít. Podpora transparentnosti kvalifikací prospěje jak jedincům, tak společnosti.

Politické uznávání mládežnických organizací jako poskytovatelů neformálního vzdělávání je první etapou v uznávání dovedností jedince. Evropské fórum mládeže vyzývá k výrazné finanční podpoře mládežnických organizací proto, aby mohly posílit svoji práci a oslovit i ty mladé lidi, kteří o jejich existenci ještě nevědí. Mládežnické organizace chtějí dosáhnout politického uznání své práce také jakožto instituce zastupující mládež. Evropské fórum mládeže proto vyzývá vlády a mezinárodní instituce, aby podpořily výzkum na téma, jak neformální vzdělávání přispívá jedinci a společnosti.

Sociální uznávání je umožněno uznáváním politickým a poskytuje mládežnickým organizacím a dobrovolníkům statut ve společnosti. Dobrovolnictví je často vnímáno jako ztráta času, protože panuje nízké povědomí o tom, jak je přínosné pro společnost. Evropské fórum mládeže vyzývá místní, národní a mezinárodní instituce, školy a univerzity, odbory, zaměstnavatelské organizace a společnosti, aby uznávaly hodnoty mládežnické práce. Veřejné orgány na mezinárodní i místní úrovni by měly spolu s mládežnickými organizacemi pracovat na zvýšení povědomí o výhodách neformálního vzdělávání jedinců i společnosti.

Uznávání individuálních výsledků učení dává jedinci příležitost mít své reálné kompetence uznané. Koncept reálných kompetencí obsahuje kombinaci vědomostí, dovedností a dosažených výsledků učení získaných formální, neformální nebo informální cestou. Uznávání reálných kompetencí slouží k posílení flexibility a mobility ve vzdělávacím i pracovním životě, rozšiřuje možnosti zaměstnání a podporuje vizi zvýšení komplementarity mezi formálními a neformálními vzdělávacími strukturami. Vyžaduje to změnu paradigmatu: Ustoupit od striktního zaměření na tituly formálního vzdělávání a soustředit se na reálné výsledky učení, postavit jedince do středu pozornosti. A znamená to také nové požadavky pro politiku vzdělávání a rozvoj metod pro spolehlivé potvrzování reálných kompetencí člověka, a to včetně podpory zne-

výhodněných skupin. Mládežnické organizace přitom upozorňují, že proces uznávání nesmí vést k formalizaci neformálního vzdělávání.

Práce mládežnických organizací není zaměřena na lepší zaměstnatelnost mladých lidí, přesto je ale zřejmé, že pracovnímu trhu výrazně přispívá a že zaměstnavatelé by měli přínos neformálního vzdělávání uznat. Míra nezaměstnanosti mladých lidí je vyšší než průměrná míra nezaměstnanosti. Řada mladých lidí nedostane pozici, která by odpovídala jejich vzdělání, dovednostem a zkušenostem, kvůli věkové diskriminaci a proto, že reálné kompetence mladých osob nejsou pracovním trhem a společností uznávány.

Evropské fórum mládeže proto požaduje na veřejné správě, aby spolupracovala s mládežnickými organizacemi na vytvoření konkrétních způsobů, jak zviditelnit přínosy neformálního vzdělávání. Zároveň vítá výzvu Rady Evropy k členským státům, aby vytvořily rámec uznávání kvalifikací, využily úspěchů Boloňského procesu a podpořili podobné aktivity v odborném vzdělávání. Přeje si však, aby bylo bráno v úvahu neformální vzdělávání dosažené v mládežnických organizacích.

Evropský kvalifikační rámec umožní transfer a uznávání kvalifikací. Jeho tři hlavní součásti jsou:

- společné body týkající se výsledků učení,
- nástroje týkající se potřeb jednotlivých občanů,
- společné principy a postupy poskytující návod pro spolupráci.

Evropské fórum mládeže si klade za cíl hledat způsoby, jak podpořit komplementaritu systémů formálního a neformálního vzdělávání. To neznamená pouze zavádění metod a přístupů neformálního vzdělávacího systému do formálního, ale také otevírání formálního vzdělávacího systému mládežnickým organizacím jako poskytovatelům neformálního učení. Účast v neformálním vzdělávání může být kombinována s osnovami formálního vzdělávání. S ohledem na případnou absenci v programu formálního vzdělávání (často se však nerozlišuje mezi absencí kvůli nemoci, záškoláctví nebo kvůli účasti na aktivitách neformálního vzdělávání) by měla být zaručena flexibilita. Evropské fórum mládeže vyzývá k odstranění takovýchto bariér v účasti na programech neformálního vzdělávání.

Evropské portfolio pro vedoucí a pracovníky s mládeží je nástroj určený k jejich sebehodnocení (pozn. viz odkaz na str. 74). Evropské fórum mládeže se na tvorbě tohoto portfolia podílí, plně ho podporuje a hodlá ho v následujících letech testovat s příspěvím členských organizací. Může se stát pomocí při identifikování dovedností a kompetencí, jejich posilování a zlepšování a zároveň jejich zviditelnění, a to mladá-

mu člověku i jeho okolí, například možnému zaměstnavateli nebo formálnímu vzdělávacímu systému.

Evropská komise se nedávno rozhodla vytvořit a podporovat jiný nástroj spojený s jejím programem pro mládež, Programem Mládež a budoucím programem Mládež v akci. Pas mládeže je certifikát vydaný po účasti v mládežnických aktivitách organizovaných Programem Mládež v akci. Evropské fórum mládeže se obává, že Pas mládeže povede k jinému způsobu uznávání, a proto by se Pas mládeže neměl stát rámcem pro všechny mládežnické aktivity.

Uznávání neformálního vzdělávání implikuje zodpovědnost mládežnických organizací v zajištění kvality nabízeného učení. Měla by tedy být otevřena diskuse o vytvoření vodítek a řádu, které by mládežnickým organizacím pomohly v jejich každodenní práci při organizování a přípravě neformálních vzdělávacích programů. Je důležité, aby kvalita neznamenal fixní set standardů, ale spíše proces postavený na reflexi, hodnocení a společenské realitě.

Celý dokument v originále lze stáhnout na:

http://www.youthforum.org/Downloads/policy_docs/learner-centred_education/0716-05.pdf

Cesty k ověřování a uznávání vzdělání, odborné přípravy a učení v oblasti mládeže

„Pathways towards validation and recognition of education, training & learning in the youth field“

(Partnerství Rady Evropy a Evropské komise)

Štrasburk a Brusel, únor 2004

Dokument popisuje politické iniciativy ve vzdělávání, školení a v oblasti mládeže obecně. Vysvětluje potřebu uznávání neformálního vzdělávání a principy pro potvrzování v oblasti mládeže. Jedná se o shrnutí původního dokumentu.

Evropská komise a Rada Evropy spolupracují v politice mládeže. Jejich práce se soustřeďuje na priority, jakými jsou participace, informace, dobrovolnické aktivity, neformální vzdělávání a vzdělávání o lidských právech, mezikulturní učení, výzkum, rozvoj politiky mládeže apod. Existují tři konkrétní dohody k rozvoji společných postupů a praktik v oblasti mládeže:

- partnerská dohoda o školení mladých vedoucích na evropské úrovni,
- partnerská dohoda o výzkumu mládeže,
- partnerská dohoda o evropsko-středozevní spolupráci.

Dále existuje úzká spolupráce s třetími zeměmi, především z jihovýchodní Evropy.

Evropská komise a Rada Evropy sdílejí stejné hodnoty ve způsobu práce s mladými lidmi při vzdělávání, školení a učení. Nyní dospěly k názoru, že nastal čas k vytvoření společné pozice ke vzdělávání, školení a učení v mládežnických aktivitách, které jsou součástí dobrovolnických a občansko-společenských aktivit, především co se týče potvrzování a uznávání těchto aktivit. Hlavním cílem není zlepšit zaměstnatelnost mladých lidí, ale zajistit jejich sociální začlenění a vést je k aktivnímu občanství, solidaritě, osobnostnímu rozvoji a sebenaplnění, k dobrovolnickým aktivitám a sebejistotě.

Evropská komise a Rada Evropy pokročily v uznávání neformálního vzdělávání, důsledně rozvíjely standardy kvality a nyní vypracovávají konkrétní návrhy v oblasti potvrzování neformálního vzdělávání. Hledají také spojitosti v rámci agendy celoživotního vzdělávání.

V březnu roku 2000 Evropská rada v Lisabonu nastavila ambiciózní cíl pro následujících deset let: Učinit Evropskou unii nejdynamičtější, konkurenceschopnou a udržitelnou, vědomostně založenou ekonomiku na světě. Kromě ekonomických a finančních aspektů byly jako klíčové faktory vyzdvíženy inovace, vědomosti a vzdělávání. Po roce 2000 vznikaly v oblasti vzdělávání a školení další iniciativy: strategie celoživotního vzdělávání, konkrétní pracovní program o budoucích cílech vzdělávacích a školicích systémů, Bruselský proces, Kodaňská deklarace o posílené spolupráci v odborném vzdělávání a školení a Bílá kniha s podtitulem Nový podnět pro evropskou mládež. Analýzou vzdělávacích a školicích systémů v Evropě a jejich rozvojem dospěla Evropská komise k závěru, že cílů z Lisabonu může být dosaženo pouze za předpokladu významné politické aktivity a angažovanosti.

Všechny iniciativy ve vzdělávání a školení vyzdvihují rostoucí roli celoživotního vzdělávání a zdůrazňují, že učení musí zahrnovat celé spektrum formálního, neformálního a informálního učení, aby bylo dosaženo osobního naplnění, aktivního občanství, so-

ciálního začlenění a zaměstnatelnosti. Proto usilují o lepší potvrzování neformálního a informálního učení a o výraznější sociální a formální uznávání neformálního a informálního učení.

V závěrečné deklaraci 5. konference ministrů zodpovědných za mládež v rámci Rady Evropy roku 1998 vyzývají ministři členské státy k podporování rovných příležitostí uznáváním školení a dovedností získaných neformálním vzděláním / učením a identifikováním způsobů, jak zkušenosti a kvalifikace získané tímto způsobem certifikovat. Parlamentní shromáždění Rady Evropy v roce 2000 v doporučení o neformálním vzdělávání vyzývá ty, kteří utvářejí politiku vzdělávání, uznat neformální vzdělávání jako nezbytnou součást vzdělávacího procesu. Zároveň by měly vlády a příslušné orgány členských států uznávat neformální vzdělávání jako partnera v celoživotním vzdělávání a politice mládeže.

V roce 2003 přijal výbor ministrů Rady Evropy doporučení o prosazování a uznávání neformálního vzdělávání / učení mladých lidí. Doporučuje, aby vlády členských států uznaly neformální vzdělávání / učení za základní dimenzi procesu celoživotního vzdělávání a rozvíjely efektivní standardy uznávání neformálního vzdělávání / učení.

Dokument Evropského fóra mládeže o mládežnických organizacích jako neformálních vzdělavatelích – uznávání naší role z listopadu 2003 (viz výše) zdůrazňuje, že jednou z nejdůležitějších výzev, které tvůrci politiky vzdělávání budou muset čelit v následujících letech, je nalézt způsob, jak zvýšit uznávání neformálního vzdělávání mezi mladými lidmi, a žádá zapojit do procesu uznávání i mládežnické organizace.

O komplementárním charakteru formálního, neformálního a informálního učení se polemizuje čím dál méně. Potřebné dovednosti lidé získávají v různých prostředích

- ve školách, školicích střediscích, ale i ve společnosti, při volnočasových aktivitách, v klubech, mládežnických organizacích, rodině apod., tedy v aktivitách mimo hlavní systém vzdělávání. Neformální učení je často vnímáno účastníky jako efektivnější, atraktivnější a pozitivnější než formální systémy vzdělávání. Na evropské úrovni je příkladem dobré praxe program Mládež.

Všechny tři druhy učení jsou relevantní v kontextu mládeže.

- Formální učení ve specifických případech funguje jako náhrada, alternativní vzdělávání a poskytovatel školení. Učební proces je strukturovaný, co se týká cílů, času, podpory. Je vědomý a zakončený certifikátem nebo diplomem.
- Neformální učení znamená učení mimo instituce. Je strukturované, založené na cílech, čase výuky a na speciální podpoře a je vědomé. Proto se o něm dá mluvit také jako o neformálním vzdělávání. Typicky nevede k certifikaci, ale v rostoucím počtu případů jsou certifikáty předávány.

- Informální učení se uskutečňuje v aktivitách každodenního života, v práci, v rodině, volném čase. Typicky není strukturované a není vědomé a nevede k certifikaci. Poskytuje specifické příležitosti k učení se sociálních, kulturních a osobnostních měkkých dovedností.

Principy neformálního a informálního učení jsou četné:

- učení je dobrovolné, organizované jedincem,
- skutečná motivace,
- úzký vztah mezi zájmem a ctížádostí,
- účast a soustředění se na učícího se jedince,
- otevřenost, transparentnost, flexibilita osnov,
- hodnocení úspěchů a neúspěchů v kolektivním procesu, bez souzení jednotlivce,
- podporující prostředí,
- profesionální přístup k přípravě a organizaci aktivit,
- sdílení výsledků s veřejností.

Obecně jsou výdaje na neformální vzdělávání, práci s mládeží, mládežnické a kulturní výměny vnímány jako „něco navíc“ k formálnímu vzdělávacímu systému, jako „luxus“. Tento pohled je krátkozraký, protože přehlíží fakt, že neformální vzdělávání je samo o sobě produktivní silou. K dosažení cílů z Lisabonu jsou nutné investice. Investice do práce s mládeží však nejsou zatím vnímány jako investice do lidských zdrojů. Je potřeba také ohodnotit investice času a peněz účastníků tohoto vzdělávání a pracovníků mládežnických organizací.

Oblast mládeže musí zaujmout významnější místo ve strategiích k dosažení cílů z Lisabonu. Navzdory nepochybným úspěchům je práce s mládeží přehlížena anebo je považována za podkategorii vzdělávání. Měla by se však stát kategorií samostatnou. Neformální vzdělávání je často nedoceněno jako řádné učení, protože chybí znalost jeho přínosů. Je tedy nutné toto povědomí zvýšit u klíčových osob a institucí ve společnosti, v byznysu, politice i u mladých lidí samotných.

Je třeba vyvinout efektivní a flexibilní způsoby potvrzování a uznávání dovedností získaných mimo formální vzdělávací a školicí systémy. Potvrzení kompetencí by mělo vypovídat o celé škále znalostí a dovedností získaných jakýmkoliv způsobem. V rámci vzdělávací politiky zřídila Evropská komise rozsáhlou strategii a vyzvala expertní pracovní skupinu k rozvoji potvrzování neformálního vzdělávání i k ohledu na různé důvody pro potvrzování – formální vzdělávání a školení, pracovní trh a dobrovolnické

i občansko-společenské aktivity, včetně oblasti mládeže. Práce této expertní skupiny povede k potvrzování neformálního a informálního učení podle společných evropských principů, aniž by však byla cílem standardizace.

Hlavní motivací pro definování společných principů je umožnit srovnávání metod a přístupů, a přispět tak ke zvyšování kvality. Potvrzování výsledků učení by mělo zviditelnit celou škálu znalostí, kompetencí a zkušeností jedince za formativním (k podpoření procesu učení, které nevede k formálnímu uznání) i za sumativním účelem (vedoucím k formálnímu uznání).

Společné principy vytvořené expertní skupinou v rámci strategie Vzdělávání a školení 2010 zahrnují také požadavky a standardy sektoru Mládež. Proces potvrzování musí mít transparentní postupy, standardy, kritéria hodnocení a informace musejí být dostupné. Proces musí být nezávislý a musí zahrnovat relevantní zájmové skupiny, aby byla garantována důvěryhodnost a legitimita.

Rada Evropy a Evropská komise v tomto směru již realizovaly v rámci partnerských dohod řadu důležitých aktivit. Příkladem je kurz Pokročilé školení pro školitele, pilotní kurzy o evropském občanství a školící strategie programu Mládež. Ve všech případech bylo školení dokumentováno a bylo dokázáno, že je proveditelné na profesionální úrovni. Dalším úkolem tedy bude zjednodušit metody dokumentace tak, aby příspěvky bylo možno uvádět v životopisech účastníků. Tím by se zvýšila zaměstnavatelnost mladých lidí.

Komise a Rada Evropy nechtějí standardizovat nebo přeformalizovat neformální vzdělávání – neformální vzdělávání musí zůstat nekonvenční, inovativní a atraktivní. Zároveň nemají za cíl vytvořit nový oddělený proces pro mládež, který by byl paralelní k již existujícím iniciativám v oblasti vzdělávání a školení. Navrhují, aby mládež přispívala v rámci existujících partnerských dohod a implementovala další aktivity, které jsou pro ni specifické.

Celý dokument v originále lze stáhnout na:

http://www.youth.cz/download/Partnership%201%202004_validation_and_recognition.pdf

Na cestě k uznávání neformálního vzdělávání

(Mgr. Irena Obrusníková)

Následující článek popisuje vznik pracovní skupiny založené při Národním institutu dětí a mládeže za účelem uznávání neformálního vzdělávání v ČR.

Změny v naší společnosti se velmi rychle promítají do nových potřeb zaměstnavatelů, mění se struktura trhu práce, odborné i ekonomicko-politické požadavky v oblasti rozvoje lidských zdrojů.

Člověk během svého života několikrát mění zaměstnání. Málokdo vystačí se vzděláním, které získal ve školních lavicích před mnohými lety, ne všichni chtějí a mohou do školních lavic znovu usednout. Celoživotní vzdělávání se ale realizuje různými způsoby a v různých podmínkách. Dosud bylo uznáváno celostátně platnými doklady (výuční list, maturitní vysvědčení...) pouze formální školní vzdělávání, a to na základě výsledků tohoto vzdělávání. Identifikovány a uznávány by však měly být všechny typy vzdělávání a učení. Mimo školní výuku získáváme znalosti, schopnosti i praktické dovednosti v rodinách, na pracovištích, v rámci činnosti neziskových organizací, při výměnách, dobrovolnických službách, v kroužcích, ve vrstevnických skupinách nebo rozvíjením svého zájmu. Uznávání výsledků všech forem vzdělávání a učení (formálního, neformálního i informálního) usnadní získat kvalifikaci a využít všech námi nabytých znalostí a dovedností. Umožní nám vykonat zkoušky k získání dílčí či úplné kvalifikace nebo prominout některé zkoušky na základě zjištěných vědomostí a dovedností i bez dlouhodobého „vysedávání“ ve školních lavicích. Lépe tak budeme moci prokázat naši kvalifikaci při přijímání do zaměstnání.

To, jak co nejlépe zhodnotit zájmové a neformální vzdělávání, znalosti, schopnosti a dovednosti, získané v nevládních neziskových organizacích, v klubech, střediscích volného času, družinách, kroužcích a v dalších formách a aktivitách, jak se zapojit do uznávání neformálního vzdělávání v rámci Evropské unie, a především v rámci České republiky, se v tomto roce stalo hlavním tématem pracovní skupiny, kterou zaštil Národní institut dětí a mládeže.

Složení odborného pracovního týmu a spolupracovníků odpovídá šíři tématu:

RNDr. Zdeňka Somr, viceprezidentka HK ČR

Mgr. Irena Obrusníková – zástupkyně ředitele Národního institutu dětí a mládeže /NIDM/

Mgr. Josef Boček – vedoucí České národní agentury Mládež ČNA Mládež

Bc. Jan Burda – vedoucí odd. volného času NIDM

Mgr. Zdena Mašková – MŠMT, odbor pro mládež

PaedDr. Miroslava Salavcová – Národní ústav odborného vzdělávání /NÚOV/
– Národní centrum Europass ČR

Hana Čiháková – NÚOV – Projekt ESPANIL

Pavel Trantina – předseda České rady dětí a mládeže

Doc. Ing. Marie Dohnalová, CSc. – vedoucí Katedry oboru Občanský sektor,
Univerzita Karlova – Fakulta humanitních studií

Ing. Markéta Pražcová – předsedkyně Asociace vyšších odborných škol

Veronika Kubaňová – koordinátor volnočasových aktivit, OPEN GATE - Boarding school

Cílem této pracovní skupiny je zapojit oblast volnočasových aktivit do procesu uznávání neformálního či zájmového vzdělávání, dosáhnout sjednocení termínů a navržení legislativních změn, využít možnosti začlenění Pasu mládeže (Youthpassu) do Europassu na základě jednání probíhajících v Evropské komisi, vytvořit národní nástroj pro uznávání neformálního vzdělávání založený na evaluaci vzdělávání a rozvoji klíčových kompetencí, uvést je do praxe, obohatit národní soustavu povolání a národní systém kvalifikací o povolání, dílčí či úplné kvalifikace z oblasti pracovníků pracujících s dětmi a mládeží, dosáhnout vyšší validity akreditací a výstupních certifikátů neformálního vzdělávání, a to vše na základě národní shody partnerů.

Velkým pomocníkem pro splnění těchto cílů se staly Zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání), který vstoupil v platnost 1. 8. 2007 (odkaz viz str. 74), Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže do roku 2013, která zahrnuje i úkoly v oblasti uznávání neformálního a zájmového vzdělávání, či Strategie celoživotního učení České republiky z 11.7. 2007. Přijetí těchto zákonů a strategických dokumentů, které obsahují oblast zájmového a neformálního vzdělávání a jeho uznávání, je konkrétní, velmi důležitý výstup společné práce ministerstev, přímo řízených organizací, nevládních neziskových organizací, zaměstnavatelů, dalších organizací a partnerů v oblasti uznávání neformálního vzdělávání.

Vykročili jsme na cestu...

Další informace k tomuto článku:

www.nidm.cz

www.mladezvakci.cz

www.inspiromat.cz

www.neformalnivzdelavani.cz

www.nuov.cz

www.europass.cz

www.msmt.cz

www.mpsv.cz

Pas mládeže – praktický nástroj uznávání neformálního vzdělávání

(Martina Janská)

Účastníci programu Mládež v akci mají od ledna 2007 možnost získat certifikát, který vypovídá o jejich nabytých schopnostech a dovednostech získaných během projektů.

Jedná se o oficiální certifikát, který dostane účastník vybraných akcí grantového programu Mládež v akci. Certifikát vypovídá o nabytých klíčových kompetencích v rámci neformálních vzdělávacích aktivit programu Mládež v akci a bude možné jím prokázat, že se mladý člověk zúčastnil mezinárodní akce a že si některé své dovednosti rozšířil. Ideálně by se mohl například uchazeč o zaměstnání takovýmto Pasem mládeže prokazovat, a dokládat tak například své jazykové nebo matematické schopnosti. Pas mládeže získá každý účastník mezinárodních výměn mládeže, Evropské dobrovolné služby a školicího kurzu v rámci akce Školení a semináře.

Pas mládeže se zavádí do programu Mládež v akci s platností od začátku roku 2007. To znamená, že pokud se již některá z výše zmíněných akcí realizovala a vy jste jako účastníci svůj Pas mládeže neobdrželi, můžete se obrátit na své projektové vedoucí, aby vám pas dodatečně vystavili.

Princip vystavování Pasu mládeže je jednoduchý – na webové stránce www.youthpass.eu (která je zatím pouze v angličtině, plánuje se její přeložení do jazyků všech členských států) najdete instrukce, zadáte data o účastnících, o místě a datu konání akce a systém sám vygeneruje verzi Pasu mládeže ve formátu pdf. Ten pak stačí vytisknout a předat účastníkům – může se tak stát již ke konci projektu nebo jim Pas může být zaslán poštou po jeho skončení.

Pasy mládeže vystavuje vždy organizátor projektu, nikoli národní agentura nebo samotný účastník. U některých akcí je také potřeba ve spolupráci s účastníky sestavit popis jejich nabytých schopností a dovedností osvojených během projektu. Těmto schopnostem se souhrnně říká klíčové kompetence – patří mezi ně například schopnost vyjadřovat se v cizím jazyce, schopnost se učit, sociální a občanské schopnosti a řada dalších, které Evropská komise zařadila mezi osm nejdůležitějších kompetencí našeho celoživotního učení (viz str. 18).

Pas mládeže je prvním oficiálním dokumentem, který uznává neformální vzdělávání a který by měl brzy nalézt své pevné místo mezi ostatními certifikáty, diplomy a osvědčeními prokazujícími naše znalosti, schopnosti a dovednosti získané během života.

Některé další odkazy týkající se neformálního vzdělávání

Neformální vzdělávání z pohledu ČNA Mládež – stránky zřízené za účelem
Konference neformálního vzdělávání

<http://www.neformalnivzdelavani.cz>

Generální ředitelství pro vzdělávání a kulturu

http://ec.europa.eu/youth/policies/nonfl_en.html

Program Mládež v akci

<http://www.mladezvakci.cz>

Metody a školení neformálního vzdělávání

<http://www.salto-youth.net/>

Školení a publikace

<http://www.training-youth.net>

Pas mládeže

<http://www.youthpass.eu>

Informace pro mladé lidi a pracovníky s mládeží

<http://www.euodesk.cz>

<http://www.trainingvillage.gr>

Portfolio pro vedoucí a pracovníky s mládeží

http://www.coe.int/t/e/cultural_co-operation/youth/1_News/News/040_Portfolio_en.asp

Evropské středisko pro rozvoj odborné přípravy

<http://www.cedefop.europa.eu/>

Informace o informálním vzdělávání

<http://www.infed.org/>

Uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení

<http://www.univ.nuov.cz/>

Zákon o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání

http://www.msmt.cz/Files/PDF/PKsb061_06.pdf

Memorandum o celoživotním učení

<http://www.nvf.cz/archiv/memorandum/obsah.htm>

Vydala Česká národní agentura Mládež, Národní institut dětí a mládeže MŠMT
Grafická úprava: Galio Crossmedia (www.galio.cz)
Editoři: Michal Urban, Martina Janská
Jazyková redakce: Blanka Svadbová
Fotografie: Markéta Hritzová
Náklad: 300 kusů
Praha 2007

Publikaci je možné získat na:
ČNA Mládež, Národní institut dětí a mládeže MŠMT, Na Poříčí 12, 110 00 Praha 1.
Publikaci lze zdarma stáhnout na www.mladezvakci.cz.

Tato publikace je tištěna na ekologicky šetrném papíru.

GŘ pro vzdělávání a kulturu

Program „Mládež v akci“

mládež
česká národní agentura

NIDM
NÁRODNÍ INSTITUT DĚTÍ A MLÁDEŽE

MŠMT

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

eurodesk

www.mladezvakci.cz

KONEV (KOnference **NE**formálního **V**zdělávání)

Tato brožura je výstupem jednodenní Konference neformálního vzdělávání, kterou 6. června 2007 pořádala Česká národní agentura Mládež. Jejím cílem je shrnout příspěvky účastníků konference, zaznamenat zajímavé momenty z workshopů a představit některé ze základních dokumentů Rady Evropy a Evropské komise týkající se neformálního vzdělávání. Brožura by se měla stát inspirací všem, kteří se s neformálním vzděláváním setkávají a kteří jej chtějí v budoucnosti využívat v oblasti osobního či profesního rozvoje. Ještě více informací o Konferenci neformálního vzdělávání najdete na www.neformalnivzdelavani.cz. Brožuru si lze zdarma stáhnout na www.mladezvakci.cz.